

DUTCH BIRDING

Jaargang 3

Volume 3

Nummer 2

Number 2

Juni 1981

June 1981

Tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association
Journal of the Stichting Dutch Birding Association

Redactieadres/Editorial address

Dutch Birding, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

Redactie/Editors

Han Blankert, Leendert Meeszstraat 8, 2015 JS Haarlem (023-242132)

Paul de Heer, Hendrik Casimirstraat 160, 3136 BE Vlaardingen (010-747031)

Edward van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam (020-727239)

Gerald Oreel, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam (020-461278)

Fotografisch redacteur/Photographic editor

René Pop, Jacob Gillesstraat 16, 3135 AP Vlaardingen (010-341128)

Lay-out/Lay out & Omslagontwerp/Cover design

Karel Mauer, Graaf Florislaan 11, 1217 KG Hilversum

Drukker/Printer

Acca, Postbus 1, 1700 AA Heerhugowaard (02207-18025)

Dutch Birding is het driemaandelijks tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association.

Dutch Birding is the quartely journal of the Stichting Dutch Birding Association.

Stichting Dutch Birding Association

Adres/Address

Stichting Dutch Birding Association, Postbus 71927, 1008 EC Amsterdam

Bestuur/Board

Voorzitter/President: Edward van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam (020-727239)

Secretaris/Secretary: Kees Klaver, Uilenstede 40, 1183 AJ Amstelveen (020-433090)

Penningmeester/Treasurer: Gerard Steinhaus, Graaf Adolflaan 11, 3708 XA Zeist (03404-17149)

Overige bestuursleden/Remaining officers: Han Blankert (023-242132); JanJaap Brinkman (020-433079); Paul de Heer (010-747031); Gerald Oreel (020-461278)

Abonnement 1981

De prijs voor een abonnement op *Dutch Birding* bedraagt minimaal *f* 25. Abonnees buiten België en Luxemburg dienen minimaal US \$ 15 of een gelijkwaardig bedrag in elke geldsoort tegen de geldende wisselkoers te betalen. Het bedrag dient te worden overgemaakt op postgirorekening 41 48 343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association. Het kan ook overgemaakt worden op bankrekening 54 93 32 065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de Stichting Dutch Birding Association of op bankrekening 59 27 0888 van de National Westminster Bank (25 Market Square, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) ten name van Anton van IJzendoorn.

Subscription 1981

The rate of subscription to *Dutch Birding* amounts to a minimum of *f* 25. Subscribers outside Belgium en Luxembourg should pay a minimum of US \$ 15 or an equivalent amount in any currency at current exchange rates. The amount should be remitted to postal giro account 41 48 343 in the name of the Stichting Dutch Birding Association. It can also be remitted to bank account 54 93 32 065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of the Stichting Dutch Birding Association or to bank account 59 27 0888 of the National Westminster Bank (25 Market Square, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) in the name of Anton van IJzendoorn.

REACTIE OP 'SOORTENJAGERS?'

In het stukje 'Soortenjagers?' door Wim van der Zande en Sjoerd Dirksen (*Vogeljaar* 28 (4): 208) wordt melding gemaakt van excessen die bij het waarnemen van zeldzame vogels zouden hebben plaatsgevonden. Er worden in dit verband drie gevallen genoemd. Van der Zande en Dirksen, beiden erkende tegenstanders van de Dutch Birding Association (DBA), blijken het echter niet zo nauw met de waarheid te nemen. (1) De meeste bezoekers aan de Poelruiter die in 1979 bij Spaarnoude verbleef, waren leden van lokale en regionale vogelwerkgroepen en jeugdbonden (de betrekkelijk geringe belangstelling van de meeste 'soortenjagers' voor deze vogel kwam omdat zij in 1979 al diverse Poelruiters hadden gezien, in dat jaar werden in totaal zes exemplaren waargenomen). De versterking is in het algemeen gering geweest. Dit kan onder meer worden afgeleid uit het feit dat de Spaarnouder Poelruiter ruim vier weken (van 22 september tot en met 22 oktober) aanwezig is geweest. Een voor Nederlandse begrippen zeer lange periode. De opmerking van van der Zande en Dirksen dat 'de weilanden bij Spaarnoude' platgelopen waren, is uit de lucht gegrepen en getuigt van kwader trouw. (2) De Roodkopkluwier die augustus 1979 in Zuid-Limburg verbleef, is - voor zover ik weet - niet 'met bussen' bezocht. Er zijn in de periode van 14 tot en met 18 augustus niet meer dan twee of drie auto's met vogelaars uit de Randstad naar toe geweest. (3) De gefingeerde Roodborstlijster bij Nijmegen is slechts door één 'DBA-kopstuk' bezocht. Hij was daar naar toe gegaan om te onderzoeken of zijn vermoeden juist was dat het om een valse melding ging. Het is waar dat hij en zijn twee metgezellinnen op verboden terrein zijn geweest. Maar van der Zande en Dirksen vermelden er niet bij dat zij dit deden op aanwijzingen en in gezelschap van in het complot betrokken vogelaars (waaronder - naar ik meen - ook van der Zande)! Ik vind het zo breed uitmeten van het feit dat mensen op verboden terrein zijn geweest, overigens nogal schijnheilig. Het opzetten van deze val (of test-case zoals men het noemt) vind ik bovendien getuigen van de mentaliteit van de betrokken vogelaars. Van der Zande en Dirksen suggereren dat er nog meer excessen hebben plaatsgevonden sinds de oprichting van de DBA. Ik daag hen uit om mij deze te noemen. Aan het eind van hun stukje laken van der Zande en Dirksen de wijze waarop DBA-ers gegevens zouden verzamelen bij willekeurige vogelaars. Zij zouden hierbij niet of niet meteen zeggen dat het voor de DBA is. Ook deze opmerking is in zijn algemeenheid niet juist. Overigens vind ik het een nogal gezocht verwijt. De tegenstanders van de DBA lijken geen middel te schuwen om deze organisatie en haar leden in een uiterst kwaad daglicht te stellen. Men probeert via leugens, verdraaiingen en verdachtmakingen een zeer negatief beeld te scheppen. Men wil vogelend Nederland doen geloven dat de DBA bestaat uit niets of niemand ontziende lieden die in snelle auto's rondracen op jacht naar zeldzaamheden. Een volstrekt onjuist beeld. De meeste leden van de DBA hebben een brede belangstelling in vogels en zijn ook actief in andere vogelorganisaties. De DBA-ers vormen geen groep die in de marge van de Nederlandse vogelaarsgemeenschap opereert. Tenslotte zou ik iedereen die behoefte heeft aan een meer objectief beeld van de DBA, willen aanraden om eens een aantal nummers van *Dutch Birding* door te lezen. Dit zal hem of haar een beter inzicht in de DBA geven dan bijvoorbeeld het stukje door van der Zande en Dirksen.

Gerald J. Oreeel, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

De bovenstaande reactie werd gepubliceerd als korte mededeling in *Het Vogeljaar* 29 (2): 90-91. Redactie

HERZIENING VAN WAARNEMINGEN VAN SLANGENAREND IN NEDERLAND

REVIEW OF OBSERVATIONS OF SHORT-TOED EAGLE IN NETHERLANDS

In het begin van de jaren 70 werden verscheidene waarnemingen van de Slangenarend *Circaetus gallicus* in Nederland gepubliceerd. Nadien verscheen er belangrijke literatuur over het determineren van roofvogels. Met name werd de studie door Porter *et al.* (1976) bekend en in mindere mate die door Svensson (1976). Deze literatuur zorgde niet alleen voor een nieuwe bron van informatie maar bracht ook de moeilijkheden bij het herkennen beter aan het licht. Naast de mogelijkheid tot een kritischer beoordeling werd daarmee ook de noodzaak hiertoe duidelijker naar voren gebracht.

Tot nu toe zijn 12 gevallen van de Slangenarend door de Commissie Nederlandse Avifauna en de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna aanvaard. Hiervan hebben er drie betrekking op een vondst en één op een onbevestigde waarneming. In dit artikel tracht ik de beschrijvingen van de waarnemingen te toetsen aan de huidige kennis over de herkenning van de Slangenarend. Acht van de negen waarnemingen worden in chronologische volgorde besproken. De waarneming op 22-23 augustus 1968 te Bergh (Gld) (Tekke 1972) kan hier niet behandeld worden omdat de beschrijving zoekgeraakt is (Kees Scharringa *pers. med.*). Vaak kunnen op de beschrijvingen - ook op die van goed gedetermineerde vogels - aanmerkingen worden gemaakt. Zo ook op die van de in Nederland waargenomen Slangenarenden. In geen enkele van de hieronder besproken gevallen sluit ik uit dat de betrokken vogel inderdaad een Slangenarend was. Ik hoop dat de lezer dit zal onthouden want op de meeste gevallen is mijn kritiek scherp. Uiteindelijk gaat het erom of de 'bewijsvoering' in het licht van de bestaande kennis als voldoende kan worden aangemerkt. In zeker opzicht is dit een arbitraire kwestie. De lezer oordele derhalve zelf welke gevallen hij nog aanvaardbaar acht.

Een opvallende overeenkomst tussen de beschrijvingen is de onbevredigende wijze waarop de grootte van de vogel werd geschat. Slechts in één geval werd er een directe vergelijking gemaakt met een andere soort. In vier gevallen is op geen enkele wijze verklaard op grond van welke overwegingen tot de aangegeven grootte werd geconcludeerd. Over het schatten van de grootte van vogels oppert Grant (1980) dat er alom te veel vertrouwen wordt gesteld in de mogelijkheid van het menselijk oog om grootte te beoordelen en dat het vaak lijkt alsof de grootte in feite helemaal niet wordt beoordeeld maar onbewust wordt vastgesteld uit kennis vooraf van de grootte van de soort die men denkt te zien. Een voorzichtige directe vergelijking met andere liefst verwante soorten is een noodzaak. Mijns inziens kan dit niet genoeg worden benadrukt.

Een andere overeenkomst tussen de gevallen is de korte waarnemingstijd. Hierdoor lijkt het er in een aantal gevallen op dat de vogel al was verdwenen voordat de waarnemers er aan toekwamen alle kenmerken nauwkeurig vast te stellen. Bij het zien van een zeldzaamheid is een 'tweede blik' meestal onontbeerlijk.

4 augustus 1970, Knardijk (ZIJP), Klatte & Wolff (1971)

'... iets groter dan een Ruigpootbuizerd en met een langere staart en uitstekende, min of meer ronde kop, zonder vooruitstekende, forse snavel (zoals bij vogels van het genus Aquila). Bij eerste waarneming vloog de vogel (...) van ons af, waardoor wij goed konden zien, dat de vleugels enigszins naar beneden waren gebogen met naar boven gekrulde vleugelpunten'.

Op grond waarvan tot de aangegeven grootte werd geconcludeerd, wordt niet vermeld. Gezien de datum van de waarneming kan worden aangenomen dat op dat moment in elk geval geen Ruigpootbuizerd *Buteo lagopus* aanwezig was. De genoemde staartlengte past niet goed op die van een Slangenarend. Deze heeft een staartlengte die gewoonlijk iets minder is dan de breedte van de vleugel (gemeten langs het

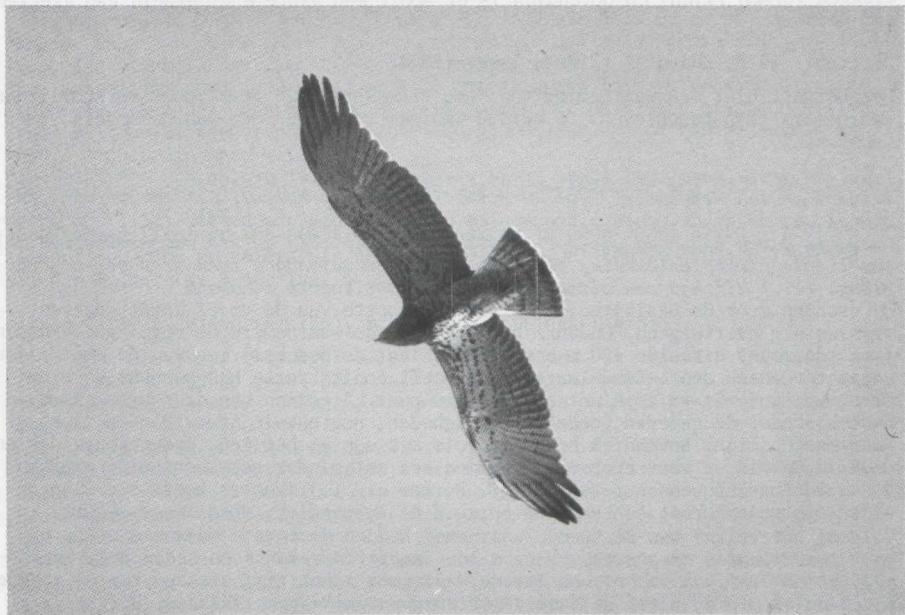
lichaam) terwijl die van een Ruigpootbuizerd juist iets meer is dan de vleugelbreedte (cf. Porter *et al.*, Svensson). Een Slangenarend houdt bij het zweven zijn vleugels niet naar beneden gebogen maar vrijwel horizontaal (de hand daalt hooguit even ver als de arm stijgt).

'Ook de kop en onderzijde waren nogal donker (de onderzijde was dus niet licht met een daartegen min of meer afstekende bovenborst). De onderkant van de vleugels was opvallend wit met enkele verspreide, kleine, donkere vlekken en met zeer donkere punten van de slagpennen'.

Een dergelijke geheel donkere romp is atypisch voor een Slangenarend en was voor de waarnemers dan ook aanvankelijk een punt van twijfel. De twijfel wordt echter nog versterkt door de combinatie van de donkere romp met de weinig gevlekte lichte ondervleugel. Doorgaans geldt hoe gevlekker de romp, hoe gevlekker ook de ondervleugel. Kenmerkend voor een Slangenarend is voorts dat de vlekken op de ondervleugels (hoe weinig ook) niet verspreid liggen maar in rijen. Ook de combinatie op de vleugelonderzijde van enkele vlekken met een zeer donkere vleugelachterrand is ongebruikelijk voor een Slangenarend. Alleen zwaar gevlekte exemplaren hebben zulke donkere punten aan de slagpennen. De donkerheid hiervan neemt evenredig af met de vlekking op de ondervleugels en romp, tot vrijwel wit bij ongevlekte exemplaren.

'De vogel liet de poten eenmaal hangen en 'speelde' ermee; de tarsus was niet bevederd; de pootkleur was licht van onbestemde kleur, in ieder geval niet geel of donkerbruin.'

De omstandigheden waaronder de pootkleur is bepaald, maken deze bepaling, die op zich al weinig bevredigend is, onzeker.

14. Slangenarend/Short-toed Eagle *Circaetus gallicus*, Bosporus, Turkije, september 1971 (Lars Jonsson)

30 mei 1971, Amerongen (U), Tekke (1973)

'Het viel ons gelijk op dat de vogel belangrijk groter was als Buizerd/Wespendief die we op deze morgen ook zagen met langere vleugels en staart. (...) De vogel niet zwevend gezien'.

Zoals eerder vermeld, behoren wij kritisch te staan tegenover een groottebepaling zonder een directe vergelijking in het veld. De staart van een Slangenarend is relatief korter dan die van een Wespendif *Pernis apivorus*. Glutz von Blotzheim *et al.* (1971) noemen de Slangenarend een uitgesproken zweefvlieger die slechts zelden langer achteren de roeivlucht gebruikt en goed van wind en thermiek weet gebruik te maken.

De vogel werd biddend waargenomen: *'deze vogel hield de vleugels strak gespannen en maakte enkele snelle vleugelslagen waarbij de vleugels boven het lichaam vrijwel tegen elkaar kwamen met neerhangende poten en kop omlaaggehouden. De vogel sakte dan iets naar beneden en vloog weer verder en herhaalde dit machtige schouwspel nog 5 keer (...)'*.

Slangenarenden bidden anders; zij slaan doorgaans niet zwaar met de vleugels maar hangen of zweven zonder of met ondiepe vleugelslagen in de lucht. Slechts bij ontbreken van wind of thermiek maken zij diepe vleugelslagen (*cf.* Glutz von Blotzheim *et al.*, Svensson). Het gedrag van de Amerongense vogel doet verrassend sterk denken aan dat van een baltsende Wespendif!

'Onderzijde wit met onregelmatige tekening van zwartbruine vlekken en streepjes en zwarte vleugelpunten, de polsvlekken dichter getekend dan de rest van de ondervleugels'.

De tekening op de ondervleugels is bij een Slangenarend niet onregelmatig (de vlekken vormen rijen) en bovendien is er nooit een grotere dichtheid van vlekken bij de pols.

7 oktober 1972, Knardijk (ZIJP), Tekke (1974)

Het betreft hier een waarneming van twee exemplaren die apart door verschillende waarnemers zijn beschreven. De eerste waarnemers konden één van de vogels *'goed waarnemen'*.

'... een grote vogel met lange brede vleugels, beslist groter dan een Ruigpootbuizerd en een Wespendif (een kwartier later waargenomen). Het eerste wat ons opviel was de dikke ronde witte kop en buik, met donkere borst. (...) Z'n ondervleugels waren nagenoeg wit met zwarte handpennen. Bij eerste waarneming was wel een lichte streepjesteekening te zien, die later verwaagde toen de vogel hogerop vloog. (...) Hij had een witte lange staart met zwarte eindband'.

De gronden voor de beslistheid waarmee de grootte van de vogel wordt gegeven, zijn weinig overtuigend. Ondanks het feit dat de waarnemers de vogel goed konden zien (de vogel cirkelde 100 m boven hen), laat de beschrijving van de onderzijde nogal te wensen over. Een Slangenarend heeft nooit zwarte handpennen; deze behoren vrijwel wit te zijn met een donkere punt. Afgezien van de zwarte eindband hadden, onder de gegeven goede omstandigheden, nog enkele staartbanden zichtbaar moeten zijn. Bovendien hebben vogels met een lichte kop, ondervleugeldek en onderzijde min of meer evenredig daarmee een wat minder geprononceerde eindband dan wordt beschreven en getekend (*cf.* Porter *et al.*). Voorts heeft een Slangenarend, vergeleken met een Ruigpootbuizerd of Wespendif, geen lange staart.

Volgens het relaas van de tweede waarnemer hadden de eerste waarnemers *'de vogels voor meeuwen aangezien, vanwege hun lichte onderkant'* en reden deze aanvankelijk *'al weer gauw door'*. De tweede waarnemer schat zijn afstand tot de tweede vogel op 15 m. Hij noemt de vogel *'groter dan een Ruigpootbuizerd, die later daar overvlog'*. Ook deze vogel toonde *'Een lange staart met een duidelijke donkere staarteindband'*. Het verenkleed wordt verder afgedaan met *'Een donkere bovenkant, een lichte onderkant en een dikke kop'*.

14 oktober 1972, Vogelenzang (NH), Tekke (1974)

*'Groter dan 2 Buizerden die kort tevoren passeerden. Opvallend witte onderzijde. De enige donkere partijen waren de donkere vleugeluiteinden en een donkere lijn aan de achterzijde der vleugels. Dikke donkere kop en bovenborst. 3 donkere staartbanden. De zware vogel vloog kringend van N naar Zuid'. Deze grootteschatting wekt niet de gewenste mate van vertrouwen. Vlekkeloze of bijna-vlekkeloze exemplaren die een donkere kop en bovenborst hebben, zijn zeldzaam (cf. Svensson). Het lijkt niet waarschijnlijk dat bij een dergelijke combinatie ook nog een donkere vleugelachterrand zal optreden (die wel typisch is voor de *Buteo/Permis*-groep). Overigens blijft het in het ongewisse of de waargenomen vogel werkelijk ongevlekt was of mogelijk licht gevlekt. Over de waarnemingsomstandigheden wordt alleen vermeld dat de zon scheen en de wind noordoost was, en niets over afstand en positie van de waarnemers tot de vogel.*

'Ook op de bovenzijde staken de hand- en armpennen donker af tegen de vleugeldekveren'.

Het woord 'ook' scheidt verwarring. De suggestie wordt gewekt dat de hand- en armpennen ook op de onderzijde geheel donker zijn. Bij een Slangenarend kan dat nooit het geval zijn. In verband hiermee kan men zich afvragen waar de eerder genoemde '*donkere vleugeluiteinden*' aan de onderzijde precies beginnen. Ook naar de mate van het contrast op de bovenzijde en de kleuren van schouders en rug kan men gissen.

Over silhouet, vliegwijze en houding van de vleugels, vorm of lengte van vleugels en staart wordt niets medegedeeld.

28 september 1975, Naarden (NH), Tekke (1977)

'Een roofvogel, groter dan een Buizerd (...) De vleugels waren van onderen lichtbruin. Ongeveer op de grens van het ondervleugeldek en de grote slagpennen liep (op elke vleugel) een duidelijke, erg donkere band'. Een dergelijke opvallende band over de ondervleugel (die volgens de bijgevoegde tekening ook langs de grens van het vleugeldek met de kleine slagpennen liep) komt bij een Slangenarend nooit voor. De grondkleur van de ondervleugels is nooit lichtbruin maar witachtig.

'De kop was opvallend groot en rond en was caramellekleurig met relatief lichtere plekken bij de ogen'.

Een caramellekleurige kop heeft de Slangenarend in geen enkel kleed. Lichtere plekken bij de ogen op zoets als een '*caramellekleurige*' kop is typisch voor een lichte Buizerd *B. buteo* (cf. Svensson).

14 april 1976, Hilversum (NH), Scharringa & Osieck (1978)

'... een zeer forse roofvogel (...) op een afstand van ongeveer 400 meter (...) de onderzijde van de vogel goed te zien waarbij de donkere kop en hals afstaken tegen de vrijwel witte onderzijde van de vleugels en borst en buik, bovendien was de vogel licht gestreept op borst en ondervleugel, in de vorm van rijen donkere vlekjes. Polsvlekken ontbraken. (...) De staart, die vrij breed was en sterk afgerond, was moeilijk precies te beschrijven, daar de vogel deze steeds draaide op de manier zoals we die van vrouwen kennen. Zeker werd (op de onderzijde) een donkere eindband gezien, echter niet zo breed als bij Ruigpootbuizerd, ook niet zo contrastrijk'.

Ook hier stelt de waarnemer blijkbaar volledig vertrouwen in zijn mogelijkheden de grootte van de vogel zonder vergelijking met andere soorten te kunnen bepalen. Bij de meeste Slangenarenden is de borst donker. Passeren wij het scala van donkere naar lichtere exemplaren, dan zien wij het donker van de borst pas het laatst verdwijnen na achtereenvolgens dat van kop en hals. Het beschreven type met alleen donkere kop en hals komt niet voor. Vóór de determinatie als Slangen-

15-16. Slangenarend/Short-toed Eagle *Circaetus gallicus*, Frankrijk, mei 1980
(René Pop)

arend pleiten de rijen donkere vlekken op de ondervleugels en het ontbreken van polsvlekken. Opgemerkt dient te worden dat sommige Wespddieven precies hetzelfde vertonen (cf. Svensson). Svensson noemt de staart juist smal, met zeer rechte zijanten en, hoewel enigszins rond aan het eind, met scherpe hoeken aan de zijden. Andere roofvogels zoals met name de Wespddief en minder frequent de Bui-zerd, draaien ook wel met de staart.

'Bovenzijde: Op eerste gezicht zeer contrastrijk! Zeer donkere slagpennen, lichte vleugeldekkveren (kleur moeilijk te beschrijven). Rug en kop donkerder dan vleugeldekkveren, maar lichter dan slagpennen. Staartbasis had de kleur van de vleugeldekkveren, naar eind staart toe donkerder wordend. (...) Het einde van de staart was zeker zo donker als de slagpennen!'

Slangenarenden met een dergelijk contrastrijke bovenzijde zijn een grote uitzondering (cf. Svensson). Daarbij kan men zich bovendien afvragen hoe 'gewoon' dit is in combinatie met een donkere kop, hals en rug. De tekeningen in Porter *et al.* tonen bij de exemplaren met lichte bovenvleugels telkens een net zo lichte rug. Svensson tekent en noemt bij de van boven zeer lichte vogels wat donkerder schouders en rug en bovendien een donkerder voorvleugel. Volgens Svensson zijn de dwarsbanden op de bovenzijde van de staart van zeer grote afstand waarneembaar (het meest duidelijk wanneer de staart wordt gespreid). Van een naar het eind toe min of meer geleidelijk donkerder wordende staart is nooit sprake. De grondkleur blijft in alle gevallen over de gehele lengte gelijk en de banden zijn duidelijk gedefinieerd.

De waarnemer is van mening dat de vogel een volwassen exemplaar betrof. Redenen hiervoor worden niet aangegeven. Volgens de literatuur is leeftijdsbepaling bij de Slangenarend op grond van zijn kleuren niet mogelijk.

22 mei 1976, Baarn (U), Scharringa & Osieck (1978)

'Wat groter dan Buizerd met vrij lange, wat afgeronde en sterk gevingerde vleugels. Staart ong. even lang als breedte van de vleugels. Bovendelen bruinachtig met lichtere vleugeldekkveren. Rug en bovenstaart niet goed kunnen beoordelen. Onderdelen witachtig met donkere, bijna zwarte keel en krop, en sterk - donker - gevlekte borst, buik en flanken. Ondervleugel en onderstaart niet goed waargenomen, in elk geval zeer licht.'

Over de bepaling van de grootte is reeds het een en ander gezegd dat ook hier weer van toepassing is. Hoewel de waarnemer verder in zijn beschrijving vermeldt dat de vogel op grote afstand (tenminste 500 m) door Kokmeeuwen *Larus ridibundus* werd lastig gevallen, vergelijkt hij hun grootten niet. De karige beschrijving bevat niets wat specifiek is voor de Slangenarend. Debet aan deze onvolledige beschrijving is het feit dat de waarnemer de vogel plotseling en slechts kort recht boven zich zag voordat deze achter een huis verdween. Pas later zag de waarnemer de vogel op 500 m in tegenlicht van zich af vliegen.

'Vloog nauwelijks, vrijwel uitsluitend glijvlucht met rechte of iets holle vleugels. Hangt regelmatig stil in de lucht - tegen de zwakke wind in -, met holle iets naar voren gehouden vleugels, waarbij de vogel telkens de poten laat hangen en trappelende bewegingen maakt. Bidt tweemaal kort met diepe vleugelslag, hangende poten en vrij horizontaal gehouden lichaam.'

De opmerking over de naar voren gehouden vleugels is onduidelijk; bedoelt de waarnemer dat hand- en armvleugel naar voren worden gehouden of alleen de arm zodat de vleugelbocht naar voren steekt (hetgeen inderdaad op een Slangenarend past)? Welke vorm heeft de achterrand van de vleugels hierbij? De bij een Slangenarend opvallende brede vleugels en de lange armen worden niet genoemd. Op de vorm van de staart wordt niet ingegaan. Vrijwel alle roofvogels en ook andere vogels laten in de vlucht hun poten geregeld bungelen of maken er bewegingen mee. Dit is zeker niet voorbehouden aan een Slangenarend, ook niet bij het bidden. Het feit dat de vogel zich op grote afstand van de waarnemer af beweegt in tegenlicht, roept vragen op over de nauwkeurigheid van het waarnemen van het 'stilstaan' in de lucht en het 'bidden'.

14 juni 1980, Hondsbosse Zeewering (NH), de Roever (1980)

'Zeer grote roofvogel (in vergelijking met Scholeksters Haematopus ostralegus en Zilvermeeuwen Larus argentatus die vogel najoegen) met grote vooruitstekende kop, lange en vooral brede vleugels en vrij lange smalle staart.'

In feite geven de woorden 'zeer grote roofvogel in vergelijking met Scholeksters en Zilvermeeuwen' weinig exacte informatie over de grootte en laten de bepaling hiervan over aan wat de lezer zich bij deze suggestie wenst voor te stellen. Hetzelfde geldt voor de 'vrij lange' staart. Later wordt in de beschrijving nog toegevoegd dat de 'vrij lange staart en lange vleugels met wat donkerlicht contrast' aanvankelijk aan een mannetje Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* deden denken. Deze vergelijking wijst op een voor een Slangenarend te lange staart. Hoewel de smalle staart voor een Slangenarend pleit, kan dit evenzeer op andere soorten van toepassing zijn zoals de Wespendif dat het jammer is dat een nadere omschrijving van de vorm van de staart ontbreekt (tussen Wespendif, Bui-zerd, Slangenarend of Dwergarend *Hieraetus pennatus* is gewoonlijk een vrij duidelijk verschil in staartvorm (cf. Svensson).

'Tijdens glijpauses werden de vleugels vrijwel horizontaal gehouden; armvleugel misschien iets omhoog, handvleugel in elk geval duidelijk omlaag met omhooggekrulde toppen'.

Svensson vermeldt dat een Slangenarend '... in glijvlucht zijn vleugels in grote mate horizontaal houdt, gewoonlijk met onbeduidend geheven handen en geen gezonken handen' (in vertaling door Sterckx). Porter *et al.* beschrijven: '... when gliding, arms raised very slightly and hands correspondingly drooped'. Bij het glijden wordt de hand dus hooguit evenveel omlaag gehouden als de arm omhoog. De beschrijving van de Hondsbosse Zeewering vogel suggereert dat de handvleugel lager werd gehouden. Overigens is de diagnostische waarde van deze kenmerken klein door hun veranderlijkheid onder invloed van de omstandigheden.

'Van boven bruin met donkerder slagpennen, zonder lichtere stuit of schouders. Op ondervleugel in elk geval lichte grote slagpennen met scherp afgesneden zwarte punten (bijvoorbeeld als bij Rode Wouw Milvus milvus)'.

De donkere vleugelpunten bij een Slangenarend zijn niet scherp afgetekend, de vleugelpunten worden geleidelijk donker (cf. Svensson). Een Rode Wouw heeft geheel donkere vingers, een Slangenarend niet.

Omdat wij de vogel niet recht van onderen hebben waargenomen, konden wij het juiste patroon van de ondervleugel niet goed vaststellen. (...) Of de scheiding tussen de donkere keel en bovenborst en de vlekkerige onderborst scherp was, dan wel geleidelijk via steeds minder dichte vlekking, is aan onze aandacht ontsnapt'. Op het belang van de tekening op de ondervleugels, de intensiteit hiervan in combinatie met die van de onderzijde van het lichaam en de al of niet dichtere vlekking bij de polsen, is reeds gewezen.

'Wat de niet arendachtigen betreft zou, mede door het gele oog, de beschrijving van het verenkleed alleen nog op dat van de Wespendif *Pernis apivorus* kunnen passen. Afgezien van het gedrag (bidden met afhangelende poten), de brede vleugels en het arendachtige voorkomen kan deze roofvogel evenwel op minder subtiele kenmerken worden uitgesloten: namelijk op grond van de drie even brede equidistante donkere banden op de bovenstaart'.

Bidden met afhangelende poten is niet voorbehouden aan een Slangenarend. Men kan zich afvragen of de vogel werkelijk bidde of zich een paar maal uitschudde zoals bijvoorbeeld een Wespendif dat doet (cf. Svensson 1981). Tombeur (1978) wijst op het arendachtig aandoende silhouet van een Wespendif, de bij actieve vlucht krachtige en soepele vleugelslagen, de duidelijk gezonken handen bij het glijden en de 'dikke kop' wanneer de hals is ingetrokken. Gele ogen komen niet alleen bij Wespendif en Slangenarend voor maar ook bij Buizerd en Ruigpootbuizerd die een nogal variabele oogkleur hebben. Inderdaad zou een Wespendif kunnen worden uitgesloten op grond van de drie even brede equidistante banden op de staart. Tweede kalenderjaar Wespendifen hebben in juni doorgaans vier even brede equidistante staartbanden die niet erg opvallen omdat de staart vrij donker pleegt te zijn (cf. Porter *et al.*). Bij sommige exemplaren zijn de banden echter bijna net zo opvallend als bij volwassen vogels (cf. Cramp & Simmons 1980). Verder is bij een Slangenarend de eindband wat breder en de binnenste wat smaller dan de middelste.

Summary

So far 12 cases of Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* in the Netherlands have been published. Three of these refer to finds. From eight observations the descriptions are compared with the more recent literature on identification of Short-toed Eagle; from one observation the description is no longer available. The descriptions allow more criticism than one would wish.

Verwijzingen

- Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. 1971. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 4 Frankfurt am Main.
- Grant, P.J. 1980. Judging the size of birds. *Brit. Birds* 73: 227-228; *Dutch Birding* 2: 121.
- Klatte, J.H. & Wolff, A.B.H. 1971. Waarneming van een Slangenarend *Circaetus gallicus* in Nederland. *Limosa* 44: 190-191.
- Porter, R.F., Willis, I., Christensen, S. & Nielsen, B.P. 1976. *Flight identification of European raptors*. Tweede druk. Berkhamsted.
- de Roever, J.W. 1980. Slangenarend bij Hondsbosse Zeewering in juni 1980. *Dutch Birding* 2: 56-57.
- Scharringa, C.J.G. & Osieck, E.R. 1978. Zeldzame vogels in Nederland in 1976. *Limosa* 51: 137-146.
- Svensson, L. 1976. Problemet att skilja ljus Dvärgörn *Hieraaetus pennatus* och Ormörn *Circaetus gallicus* från ljusa vråkar *Buteo/Pernis*. *Vår Fågelvärld* 35: 217-234 (vertaling door I. Sterckx in *Veldornitologisch Tijdschrift* 1: 71-93).

- Svensson, I. 1981. Om bestämning i fält av Bivråk *Pernis apivorus* - art, ålder och kön - samt jämförelser med Ormvråk *Buteo buteo*. *Vår Fågelvärld* 40: 1-12.
- Tekke, M.J. 1972. Ornithologie van Nederland 1969 en 1970. *Limosa* 45: 58-89.
- . 1973. Ornithologie van Nederland 1971. *Limosa* 46: 72-88.
- . 1974. Ornithologie van Nederland 1972. *Limosa* 47: 33-50.
- . 1977. Ornithologie van Nederland 1974, 1975. *Limosa* 50: 34-60.
- Tombour, F.L.L. 1978. Determinatieproblemen bij Buizerd, *Buteo buteo*, en Wespendief, *Pernis apivorus*, in vlucht. *Veldornitologisch Tijdschrift* 1: 102-110.

Edward J. van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

LARGE FEMALE HEN HARRIER TRAPPED AT CASTRICUM IN NOVEMBER 1980

On 3 November 1980 an immature (probably first-year) female Hen Harrier *Circus cyaneus* was trapped at Ringstation Castricum, Castricum (Noord-Holland). Because it looked extremely large, the bird was described and measured.

The bird's plumage was not very different from that of other immature female Hen Harriers trapped at Castricum. Its underparts were heavily streaked. The head pattern was perhaps more contrasting than usual. Its irides were uniform chocolate-brown. The measurements were as follows (the maximum measurements of immature Eurasian Hen Harrier *C.c. cyaneus* as recorded by Nieboer (1973) in parentheses): wing 395 mm (389), tail 250 mm (264), bill 19.6 mm (19.6), tarsus 87.2 (80) and weight 483.6 gr.

Nieboer (1973) in his study of the harriers of the world measured 104 skins of immature female Hen Harriers from all over Eurasia. Except for the tail (which he measured in a different way), Nieboer's measurements were noticeably smaller than those of the Castricum bird. In fact, the measurements of the latter were more in accordance with the maxima for immature female American Hen Harrier (or Marsh Hawk) *C.c. hudsonius* as recorded by Nieboer: wing 395 mm, tail 256 mm, bill 20.1 mm and tarsus 87 mm.

Recently, the occurrence in Europe of Hen Harriers showing plumage characters of American Hen Harrier attracted attention (van Kreuning 1980, Oreeel 1980, Wallace 1971). This note shows that Hen Harriers resembling American Hen Harrier in size and structure do also occur in Europe.

References

- van Kreuning, J. 1980. Hen Harrier *Circus cyaneus* with features of American Hen Harrier *C.c. hudsonius*. *Dutch Birding* 2: 10.
- Nieboer, E. 1973. *Geographical and ecological differentiation in the genus Circus*. Amsterdam.
- Oreeel, G.J. 1980. Hen Harrier *Circus cyaneus* with unstreaked rufous underparts. *Dutch Birding* 1: 101.
- Wallace, D.I.M. 1971. American Marsh Hawk in Norfolk. *Brit. Birds* 64: 537-542.
- Q.L. (Rienk) Slings, Jan Ligthartstraat 567, 1964 HR Heemskerck

OVER LEEFTIJD VAN STEENAREND IN FLEVOLAND IN WINTER VAN 1980/81
ON AGE OF GOLDEN EAGLE IN FLEVOLAND IN WINTER OF 1980/81

In de winter van 1980/81 verbleef in Flevoland (ZIJP) een juveniele Steenarend *Aquila chrysaetos*. Van 10 tot 24 november werd de vogel waargenomen bij Lelystad in Oostelijk Flevoland (cf. van Esbroeck & Gartner 1981). Van 24 november tot half april werd waarschijnlijk de zelfde vogel vrijwel dagelijks gezien bij de Spiekweg in Zuidelijk Flevoland (Jan Bergshoeff *pers. med.*). Veel vogelaars uit binnen- en buitenland hebben de vogel goed kunnen bestuderen.

Omdat de leeftijdsbepaling van de betrokken Steenarend problemen opleverde, leek het mij zinvol om de moeilijkheden te bespreken welke samenhangen met de leeftijdsbepaling van juveniele en onvolwassen Steenarenden. Deze moeilijkheden hangen voor een groot deel samen met het feit dat de hoeveelheid wit op de slagpennen en staart individueel sterk verschilt. Bovendien vertoont het ruischema individueel verschillen.

Bij een juveniele Steenarend vallen de witte basis aan de slagpennen en de witte staart met de zwarte eindband op. De vogel is verder vrij egaal bruin van kleur. Met name op de flanken is vaak enig wit aanwezig. Na vier tot vijf jaar krijgt de vogel het volwassen kleed. In dit kleed is het wit op de vleugel en staarten lichaamsveren verdwenen. De vogel is egaal donkerbruin en heeft de voor de Steenarend karakteristieke 'gouden' kop- en nekveren en geelbruine vleugeldekveren.

Slagpennen. De hoeveelheid wit op de slagpennen is bij juveniele en onvolwassen Steenarenden niet nauw gerelateerd met de leeftijd (Tjernberg 1977). Op de bovenvleugel kan het wit in het juveniele kleed al afwezig zijn; ook op de ondervleugel varieert de hoeveelheid wit sterk. (De waargenomen hoeveelheid wit op de slagpennen is daarenboven afhankelijk van de waarnemingsomstandigheden en houding van de vogel.) *Staart.* De staartkleur is minder variabel maar ook hier zijn in het juveniele kleed afwijkingen niet ongewoon. Meestal gaat het dan om vogels met minder wit dan de normale hoeveelheid - tweederde van de staart - op de staartpennen.

In het tweede kalenderjaar wordt bij de (tweede) rui met name een aantal handen staartpennen vervangen (Jollie 1947). *Slagpennen.* Na de rui van de binnenste handpennen is de witte vlek op de ondervleugels normaliter grijs en bruin, nog slechts een tint lichter dan de handpennen van het volwassen kleed (cf. Glutz von Blotzheim *et al.* 1971). Bij de tweede rui worden de buitenste handpennen en de armpennen niet vervangen (of er ruien slechts enkele pennen). Het wit op de basis van de armpennen is daarom ook in het onvolwassen kleed veelal goed zichtbaar. Na de derde rui is ook hier het wit meestal verdwenen. *Staart.* De staartpennen zijn na de tweede rui meer grijs dan wit. De rui van de staart verloopt echter zeer onregelmatig zodat ook na de derde rui nog pennen van het juveniele kleed kunnen voorkomen (Cramp & Simmons 1980, Jollie).

Bij de tweede rui worden de lichaamsveren niet alle vervangen. De vogel maakt dan een gevlekte indruk doordat lichaamsveren van het juveniele kleed voorkomen naast nieuwe donkerder veren. De vleugeldekveren krijgen na de tweede rui de geelbruine kleur van het volwassen kleed.

Met vrij grote zekerheid kan men onder goede omstandigheden het juveniele kleed van de Steenarend herkennen. Een belangrijk kenmerk is hierbij de verdeling van het wit op de staart. Ook het volwassen kleed kan men goed herkennen. De twee of drie kleden tussen het juveniele en het volwassen kleed leveren echter vaak onoplosbare problemen op. Vogels met een dergelijk kleed kan men het beste als onvolwassen determineren (cf. Jollie).

17-18. Steenarend/Golden Eagle *Aquila chrysaetos*, Flevoland (ZIJP), maart 1981 (René Pop)

De Steenarend van Flevoland had een typisch juveniel kleed. De staart was voor tweederde wit en op de boven- en ondervleugel was duidelijk de witte basis aan de slagpennen waarneembaar. De hoeveelheid wit was echter sterk afhankelijk van de waarnemingsomstandigheden. Tussen de flank- en buikveren was bij enige wind het witte basale gedeelte van de lichaamsveren goed te zien.

(Mede op grond van de zeer lichte (of witte) bevedering van de dij en tarsus mag worden aangenomen dat de Steenarend van Flevoland uit Scandinavië of Noord-Rusland afkomstig was (cf. Glutz von Blotzheim *et al.*).

Summary

From 10 November 1980 until mid-April 1981 an immature Golden Eagle *Aquila chrysaetos* stayed in Flevoland (Zuidelijke IJsselmeerpolders). The ageing presented difficulties. After discussing the ageing of Golden Eagle, the author is of opinion that the Flevoland Golden Eagle was a juvenile bird.

Verwijzingen

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1980. *The birds of the Western Palearctic* 2. Oxford.
van Esbroeck, J. & Gartner, F.L. 1981. Steenarend bij Lelystad in november 1980. *Dutch Birding* 2: 129.
Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. 1971. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 4. Frankfurt am Main.
Jollie, M. 1947. Plumage changes in the Golden Eagle. *Auk* 64: 549-567.
Tjernberg, M. 1977. Individuell igenkänning av Kungsörnar. *Vår Fågelvärld* 36: 21-32.

Paul de Heer, Hendrik Casimirstraat 160, 3136 BE Vlaardingen

BAIRDS STRANDLOPER OP DE MAASVLAKTE IN SEPTEMBER 1980

BAIRD'S SANDPIPER ON DE MAASVLAKTE IN SEPTEMBER 1980

Op 21 september 1980 om omstreeks 14:00 zag ik op De Maasvlakte (ZH) een *Calidris*-strandloper die ik niet kende. De vogel bevond zich tussen een 10-tal rustende Bontbekplevieren *Charadrius hiaticula* op een spaarzaam begroeide zandvlakte. De hiernaast gelegen slikplaat stond door getijdewerking op dat moment onder water. Zittend op de grond wachtte het groepje kennelijk op een lagere waterstand. De vogel was duidelijk kleiner dan een Bontbek en week af van de mij bekende strandlopers door zijn bruingele kleuren en regelmatig breed geschubde bovendelen. De snavel was kort en vrijwel recht. Op grond van deze kenmerken kwam de gedachte aan een Bairds Strandloper *C. bairdii* in mij op. Gebrek aan verdere kennis weerhield mij ervan de vogel terstond als zodanig te determineren. Uit het verse, onversleten en regelmatige verenkleed maakte ik op dat de vogel zich, gezien de tijd van het jaar, vermoedelijk in zijn eerste kalenderjaar bevond. Ik kon de strandloper bijna drie kwartier van een 10-tal m met de zon in de rug bekijken. Hierbij gebruikte ik onder andere een telescoop. Af en toe verplaatste de vogel zich een paar m om weer tussen de Bontbekken op de grond te gaan zitten. Soms verstopte hij zich in een oneffenheid van het terrein zodat hij nauwelijks zichtbaar was.

Hoewel de vogel duidelijk kleiner was dan de hem omringende maar anders geproportioneerde Bontbekplevieren, kon ik mij op dat moment geen goede voorstelling maken van zijn grootte. De voorbij de staart reikende vleugelpunten deden mij herinneren dat dit onder andere bij de Bairds Strandloper zo voorkomt. Toen het groepje opvoog en zich op de inmiddels gedeeltelijk drooggevallen slikplaat bij andere strandlopers voegde en ik de vogel naast Bonte *C. alpina* en Kleine Strandlopers *C. minuta* zag, was ik er vrijwel zeker van dat het een Bairds was. Ik waarschuwde Klaas Eigenhuis, Gerald Oreel en Gerard Steinhuis. Zij zagen de vogel nog de zelfde dag en bevestigden de juistheid van de voorlopige determinatie. De vogel verbleef tot en met 28 september in het gebied en werd door 10-tallen vogelaars gezien.

Tijdens hoogwater zocht de Bairds Strandloper, veelal in gezelschap van Bontbekplevieren, droge zandige gedeelten op. De andere strandlopers, een 20-tal Bonte, wat Kleine en Krombekstrandlopers *C. ferruginea*, bleven dan langs de waterkant. Bij laag water foerageerden alle strandlopers door elkaar.

Beschrijving

Kin en keel witachtig, rest van kop met lichte bruingele ondergrond; donkere duidelijk afgezette vlekjes op kruin vormden streepjes in lengterichting; lichte wenkbrauwstreep liep door over voorhoofd; oorstreek en teugel grauwbruin; zijden van kop en Hals verder vaag gevlekt, nek duidelijker. Borst licht bruingeel, zijborst met grauwbrown vlekjes die in lengterichting enkele rijen vormden; buik, flank en onderstaart zilverwit en ongestreept, buik duidelijk gescheiden van borst. Witachtige randen van zwartbruine rugveren vormden schubpatroon; ook schouderveren vertoonden opvallende witachtige randen, binnenste (in zit bovenste) waren verder zwartbruin maar meer naar buiten toe (in zit beneden) alleen subterminaal zwartbruin, naar basis overgaand in bruingeel. Vleugeldekveren grauwbruin met lichte randen; ondervleugeldekveren wit; 'tertials' vrij donker met lichte randen; slagpennen zwartachtig; smalle maar duidelijke lichte vleugelstreep. Stuit en staart (niet goed waargenomen) in midden donker, aan zijden wat lichter; vleugelpunten staken naar schatting 6-7 mm voorbij staart (op dia in verhouding tot tarsus gemeten); staart kwam ongeveer halverwege vleugelpunt en langste tertial; zichtbare deel van tertials was ongeveer even lang als zichtbare deel van grote slagpennen. Oog donkerbruin; poten zwart (enkel en zweep).

19-20. Bairds Strandloper/Baird's Sandpiper *Calidris bairdii*, De Maasvlakte (ZH), september 1980 (*Arte de Knijff*)

Bespreking

De Bairds Strandloper was ongeveer zo groot als de kleinste Bonte. De poten waren korter dan die van een Bonte. De snavel was korter, smaller en met een geheel recht culmen. Omdat de staart meestal schuil ging onder de vleugelpunten, was niet altijd zichtbaar dat de vleugelpunten voorbij de staart staken. Een

langgerekt uiterlijk - dat in de literatuur vaak als kenmerk van de Bairds wordt genoemd - viel de meeste waarnemers niet op. Zoals op foto's te zien is, steken de vleugelpunten bij de Bairds echter vaak wel opvallend ver uit. Ongetwijfeld heeft dit te maken met de variatie in vleugellengte waarbij verschillen tot 16 mm mogelijk zijn (Prater *et al.* 1977).

De bruine kleuren en de opvallende schubtekening zorgden ervoor dat de Bairds Strandloper telkens zonder al te veel moeite kon worden teruggevonden. Geen van de Europese strandlopers heeft in enig kleed deze combinatie van kleuren en tekening. (In elk verkleed is de Bairds meer bruingeel dan welke Europese strandloper dan ook. De bovendelen zijn in het broedkleed vlekkeriger en bij volwassen vogels in de herfst en winter vager getekend dan bij jonge vogels.) In sommige studies wordt gesproken over het ontbreken van een vleugelstreep bij de Bairds. Onze vogel bleek echter wel degelijk een vleugelstreep te hebben. Deze strekte zich over de gehele lengte van de vleugel uit en was, hoewel smaller en minder opvallend dan bij een Bonte, in de vlucht duidelijk zichtbaar. Ook Bond; Editors (1978) en Glutz von Blotzheim *et al.* (1975) vermeldden dat de Bairds een vleugelstreep heeft.

In de vlucht uitte de Bairds Strandloper herhaaldelijk een kort droog 'prriet' of 'kriet' dat leek op de roep van een Bonte. De wijze van voedselzoeken verschilde met die van een Bonte. Hij liep sneller, porde zelden en deed slechts een pik na een stukje lopen of rennen.

Dit was de derde waarneming van een Bairds Strandloper voor Nederland. De eerste vogel werd gezien op 28 juli 1973 in Zuidelijk Flevoland (ZIJP) (Marra 1974); en de tweede op 22 januari 1977 bij Oostvoorne (ZH) (Scharringa & Osieck 1979). In Finland, Frankrijk, Polen en Zweden werd slechts een exemplaar waargenomen (Anonymus 1980, Glutz von Blotzheim *et al.*) maar in Groot-Brittannië en Ierland tot en met 1979 bijna 100 (*cf.* Rogers & Rarities Committee 1980).

Summary

From 21 until 28 September 1980 a first calendar-year Baird's Sandpiper *Calidris bairdii* stayed at De Maasvlakte (Zuid-Holland). It had the size of a small Dunlin *C. alpina* and a brown-yellow ('buff') ground-colour to head, upperparts and breast, distinctly striped crown, regular broad whitish-fringed upperparts, unmarked silvery-white belly, flank and undertail-coverts, short fine bill with a straight culmen and short legs. The wings did not project as far beyond the tail as in some Baird's. It showed a clear, narrow and light-coloured wingbar in flight. It seldom probed but made one surface peck at a time between short walks and runs. This was the third record for the Netherlands.

Verwijzingen

- Anonymus. 1980. European news. *Brit. Birds* 73: 573-578.
Bond, T.E.; Editors. 1978. Wingbar of Baird's Sandpiper. *Brit. Birds* 71: 417.
Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 6. Wiesbaden.
Marra, N. 1974. Bairds Strandloper *Calidris bairdii* (Coues) een nieuwe soort voor Nederland. *Limosa* 47: 150-152.
Prater, A.J., Marchant, J.H. & Vuorinen, J. 1977. *Guide to the identification and ageing of Holarctic waders*. Tring.
Rogers, M.J. & Rarities Committee, The. 1980. Report on rare birds in Great Britain in 1979. *Brit. Birds* 73: 491-534.
Scharringa, C.J.G. & Osieck, E.R. 1979. Zeldzame vogels in Nederland in 1977. *Limosa* 52: 217-232.

Edward J. van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

BAIRD'S SANDPIPER IN SÉNÉGAL IN DECEMBER 1965

On 16 December 1965 my wife and I observed and photographed a Baird's Sandpiper *Calidris bairdii* at Gandiol, just south of Saint Louis, in Sénégal. The bird was in winter plumage. This was probably the first record for Sénégal and western Africa. It is not mentioned in Morel (1972) and Serle & Morel (1977). The second record was on 25 November 1976 when a bird was observed and photographed in The Gambia (Jensen & Kirkeby 1980). The only other sub-Saharan African record was at Walvis Bay in South West Africa on 24 October 1863 (Glutz von Blotzheim *et al.* 1975). This record is, however, considered controversial (K.D. Smith *in* Moreau 1972).

References

- Glutz von Blotzheim, U.N., Bauer, K.M. & Bezzel, E. 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 6. Wiesbaden.
- Jensen, J.V. & Kirkeby, J. 1980. *The birds of The Gambia*. Aarhus.
- Moreau, R.E. 1972. *The Palearctic-African bird migration systems*. London & New York.
- Morel, G.J. 1972. *Liste commentée des oiseaux du Sénégal et de la Gambie*. Dakar.
- Serle, W. & Morel, G.J. 1977. *A field guide to the birds of West Africa*. London.
- Piet Meeth, Bramenlaan 5, 2116 BR Bentveld

TOPOGRAFISCHE KAARTEN VOOR VOGELAARS

Het komt regelmatig voor dat bij het telefonisch doorgeven van waarnemingen van zeldzame vogels in Nederland fouten worden gemaakt bij de plaatsaanduiding. Deze fouten zijn voor een belangrijk deel terug te voeren op het feit dat de meeste vogelaars niet over goede topografische kaarten beschikken. Het is daarom nuttig om erop te wijzen dat de door de ANWB uitgegeven serie toeristenkaarten op de schaal 1 : 100 000 erg geschikt is voor gebruik door vogelaars. Deze serie bestaat uit 13 kaarten en is verkrijgbaar bij alle ANWB-kantoren. De door de Topografische Dienst uitgegeven speciale kaarten van de Waddeneilanden op de schaal 1 : 25 000 zijn eveneens erg geschikt voor gebruik door vogelaars. Deze kaarten zijn verkrijgbaar bij de Topografische Dienst (Afdeling Kaartverkoop, Postbus 145, 2600 AC Delft & Telefoon 015-120846). Tenslotte dient te worden gewezen op de door de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders uitgegeven kaart van Flevoland op de schaal 1 : 50 000. Deze kaart is verkrijgbaar bij de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders (Afdeling Voorlichting, Plaats, 8224 AB Lelystad & Telefoon 03200-92578).

Redactie

FIELD CHARACTERS AND HABITAT PREFERENCES OF GREAT SNIPE AND SNIPE

Field identification of Great Snipe *Gallinago media* and comparisons between it and Snipe *G. gallinago* have been well documented by Blankert (1980) and Wallace (1980a, 1980b). However, most observers in Europe are unlikely to be fortunate enough to see large numbers of Great Snipe on passage and in their wintering areas and thus not able to become fully familiar with this bird outside its breeding range. During six years in Zambia - a country where the Great Snipe is a regular and reasonably common visitor during the northern winter (Benson *et al.* 1971) - I was able to make a close study of this species. Most of my observations were made at Itawa, Ndola (12.57 S, 28.47 E), an area of seasonally-inundated grassland bordering permanent swamps and reed-beds. Here, the Great Snipe is a common passage bird and winter resident and I have regularly been able to flush between 30 and 50 birds from less than one km² of suitable habitat and also to handle many birds. Snipe and Ethiopian Snipe *G. nigripennis* also occur in this area and I have published notes on the field identification of these three species (Taylor 1980). I have also observed many Great Snipes in other areas of Zambia and elsewhere in Africa, and I know Snipe well from Europe. My observations from Africa may assist observers in Europe and elsewhere to separate Great Snipe from Snipe in the field and may throw some light on Great Snipe's habitat preferences in its wintering grounds.

Field characters

Identification of Great Snipe is relatively easy given good views, and plumage characters, both on the ground and in flight, have been described by Wallace (1980a) with subsequent additions and corrections by the same author (Wallace 1980b). Further comment on these characters is unnecessary. Other field differences between Great Snipe and Snipe may be conveniently separated into structure and silhouette, action and behaviour in flight and on the ground, and call.

A snipe does not usually rise until one is close to it and it is then often a few seconds before binoculars can be focused on the bird. During this initial period, important features to note are the call, usually given on rising, the colour of the underside, and the flight action. The upperwing, back and tail pattern and the bill length and angle of carriage may then be observed through binoculars. It is important to watch the bird as it comes down because it is at this moment that the tail pattern is best seen.

Structure and silhouette

In flight, Great Snipe is a bulkier bird than Snipe and has broader wings. These features, coupled with its slower and more direct flight, give it a much heavier appearance. The bill is noticeably shorter than that of Snipe and in flight is carried nearer to the horizontal, often at only 10-15° below the horizontal. On the ground, Great Snipe appears bulkier in the body than Snipe and its larger head and shorter bill are also noticeable.

Flight action and behaviour

It is sometimes possible to identify Great Snipe on flight action alone as it rises at a much shallower angle than Snipe, flies more slowly and directly, usually for only a short distance, and drops sharply into cover. I have found that long flights (*i.e.* of over 30-50 m) are not usual in Great Snipe but Wallace (1980b) commented that long flights may be made when the birds are flushed from habitat edges, and I have observed that a Great Snipe subjected to continued or violent disturbance will fly for considerable distances. The flight action of Great Snipe shows none of the typical dash and zigzagging of Snipe and indeed,

a Great Snipe in flight is often more reminiscent of such waders as *Charadrius* plovers and some *Tringa* sandpipers than of a 'typical' snipe. This feature was mentioned by Wallace (1980b). Great Snipe occasionally wavers slightly in flight but this is not a well-marked action and is made more slowly than the zigzags of Snipe.

Snipe rises steeply and flies in a typically fast zigzagging manner, often for a long distance, before coming down less sharply than Great Snipe. It should be born in mind that a tired snipe may fly more slowly than normal and that any snipe may on occasion make very short flights but under such circumstances identification should still be possible on the basis of other features.

I have often found that Great Snipe, after flying away from the observer when flushed, will turn and fly across his line of vision, thus providing a good view of the underside pattern and the bill whereas Snipe usually continues to fly in a more or less direct line, at least until it is a considerable distance away.

The tail pattern of a snipe is an important field character, Great Snipe having more white in the outer tail than Snipe which in direct flight may show no white at all. However, when a snipe's tail is not spread, the full extent of the white is difficult to judge and the tail of Great Snipe may at times show little white in flight. The tail pattern may best be seen when the bird spreads its tail on landing and sometimes also at take-off. Great Snipe often keeps its tail partly spread in flight, thus making the white very noticeable. First-year Great Snipes may have much less white in the tail than adults but have moulted most of the rectrices by mid-winter when they appear similar to adults (Prater *et al.* 1977).

Behaviour on ground

Although its legs are longer than those of Snipe (Wallace 1980a), a Great Snipe normally appears to carry its body closer to the ground, moving rather awkwardly on well-bent legs and appearing more ungainly than Snipe. My observations suggest that Great Snipes enter water to feed less frequently than do Snipes and are more usually seen feeding at the edges of puddles and pools where they will take prey from the surface as well as by probing. Great Snipes at Itawa are inactive during the day, remaining well hidden in grass. They become most active before dawn and at dusk, flying to feed at open muddy or wet short-grassed areas and even at rain puddles on laterite or gravel tracks. At Kanini Sewage Works, Ndola, Great Snipes actively fed in the open at muddy settling tanks at least an hour before daybreak and flew out before sunrise.

Calls

Wallace (1980a) considered that Great Snipes call infrequently in winter but this is certainly not true of birds in Zambia. I have found that the usual call is a feeble croak, easily separable from the harsh rasping note of Snipe, and that this feeble call may be frequently uttered both on rising and in flight. It is possible that the often considerable wing noise made by Great Snipe on rising may mask the quiet call, and observers at Itawa who were not familiar with the call, often did not hear it until it was pointed out to them.

Habitat preferences

In Zambia, Great Snipes may occur in a wide variety of grassy habitats but are most often found in short grass, usually wet but sometimes dry. They may occur in short dry grass on football pitches, golf courses and at the margins of sewage settling ponds, especially on passage. At such times they are often easy to see, allowing close approach, and may be tired and reluctant to fly. They have been seen on tracks in wooded areas, again presumably on passage. Wintering

birds at Itawa usually occur in short wet grass but may roost in dry areas and are also found in shallowly-inundated or muddy long-grassed areas alongside other snipes. They also favour wet or muddy areas of open ground with sparse tussocks of short grass, plough furrows, and so on. I have often found them in cattle-trampled grass even where no mud was present, and I have seen groups of up to 15 in small areas trampled wet grass (often onder acacias *Acacia* where cattle have rested in the shade) - at such times there have often been few to be found elsewhere in the area.

Snipe reaches Zambia only in small numbers but possibly regularly, and is probably not uncommon in some years at Itawa (Button 1973, *pers. obs.*). Most Zambian records are from Itawa and there is no information on habitat preferences elsewhere in Zambia, *i.e.* in wet areas, sometimes completely flooded, with tussocks of grass of varying height. It seems to avoid the tallest grass and the most deeply-flooded areas where Ethiopian regularly occurs, and is most frequently flushed from areas where mud is present and grass is tussocky. Both species are also seen on muddy paths, plough furrows and ditches in grassland and favour taller denser cover in wetter areas than Great Snipe. In eastern Africa Snipe is a common visitor to permanent swamps and marshes, lake margins and inundations while Great Snipe is said to occur in any marshland habitat on passage (Britton *et al.* 1980).

Habitat preferences in these parts of Africa may not be entirely similar to those shown in Europe but serve to demonstrate that Great Snipe may occur in a much wider variety of habitats than Snipe and is by no means confined to wet areas.

References

- Benson, C.W. *et al.* 1971. *The birds of Zambia*. London.
- Blankert, J.J. 1980. Herkeming van Poelsnip en voorkomen in Nederland. *Dutch Birding* 2: 106-115.
- Britton, P.L. *et al.* 1980. *Birds of East Africa*. Nairobi.
- Button, E.L. 1973. Common Snipe (*Gallinago gallinago*) in Copperbelt Province: a species new to Zambia. *Bull. Zambian Orn. Soc.* 5: 72.
- Prater, A.J., Marchant, J.H. & Vuorinen, J. 1977. *Guide to the identification and ageing of Holarctic waders*. Tring.
- Taylor, P.B. 1980. The field separation of Common, Ethiopian and Great Snipe (*Gallinago gallinago*, *nigripennis* and *media*). *Seopus* 4: 1-5.
- Wallace, D.I.M. 1980a. Distinguishing Great Snipe from Snipe. In Sharrock, J.T.R. *The frontiers of bird identification*. pp. 225-230. London.
- . 1980b. Further definition of Great Snipe characters. In Sharrock, J.T.R. *The frontiers of bird identification*. pp. 261-266. London.

P.B. Taylor, Post Office Box 87336, Mombasa, Kenya

OVER STATUS VAN BALTISCHE KLEINE MANTELMEEUW IN NEDERLAND
ON STATUS OF BALTIC LESSER BLACK-BACKED GULL IN NETHERLANDS

Tot en met 1978 zijn in Nederland vijf ringmeldingen bekend geworden van de Baltische Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus fuscus*. Het betreft een volwassen vogel en twee tweede en twee eerste kalenderjaar vogels. Deze waren als pullus geringd in Zuidwest-Finland (drie) en Zuidoost-Zweden (twee). Toch bestaat er over de status van deze ondersoort in Nederland geen duidelijkheid (*Avifauna van Nederland* 1970). Dit komt vooral omdat hij in het veld niet of nauwelijks van de Noorse Kleine Mantelmeeuw *L.f. intermedius* is te onderscheiden. Er bestaat namelijk een grote mate van overlapping in de kenmerken. Meer dan 20 % van de Noorse Kleine Mantelmeeuwen uit Zuid-Noorwegen (Kristiansand en Lindesnes) komt in mantelkleur overeen met de Baltische Kleine Mantelmeeuw. Dit percentage bedraagt in Denemarken en Zuid-Zweden (Skåne) zelfs meer dan 41 % (Barth 1966, 1968). Een Baltische Kleine Mantelmeeuw kan dus niet op grond van de mantelkleur van een Noorse Kleine Mantelmeeuw van het *fuscus*-type worden onderscheiden.

Grant (1980) wees er in zijn bespreking van de veldkenmerken van de Kleine Mantelmeeuw en zijn ondersoorten op dat de in Groot-Britannië waargenomen Kleine Mantelmeeuwen van het *fuscus*-type mogelijk afkomstig zijn uit Noord-Noorwegen. (De Noordnoorse populatie wordt tot de Baltische Kleine Mantelmeeuw gerekend.) Dit wordt echter niet door de bovenstaande feiten ondersteund. De herkomst van de meeste van deze vogels moet eerder in Zuid-Noorwegen, Denemarken en Zuid-Zweden worden gezocht dan in Noord-Noorwegen. Dit geldt waarschijnlijk ook voor de in Nederland waargenomen vogels. Het percentage Baltische Kleine Mantelmeeuwen is in Nederland wellicht wat hoger.

Dankzegging

Hierbij dank ik B.J. Speek van het Vogeltekstation te Arnhem (Gld) voor het beschikbaar stellen van de ringgegevens.

Summary

The status of Baltic Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus fuscus* in the Netherlands is obscure. This is mainly due to the fact that it can not be distinguished from Norwegian Lesser Black-backed *L.f. intermedius* with a blackish or black back. After discussing the incidence of this type in southern Norway, Denmark and southern Sweden, the author is of opinion that the majority of *fuscus*-type Lesser Black-backed observed in the Netherlands originates from this area. Up to and including 1978 there were five ring recoveries of Baltic Lesser Black-backed Gull in the Netherlands. One adult bird and two second calendar- and two first calendar-year birds were involved. They were ringed as pullus in southwestern Finland (three) and southeastern Sweden (two).

Verwijzingen

- Barth, E.K. 1966 Mantle colour as a taxonomic feature in *Larus argentatus* and *Larus fuscus*. *Nytt Mag. Zool.* 13: 56-82.
- . 1968. The circumpolar systematics of *Larus argentatus* and *Larus fuscus* with special reference to the Norwegian populations. *Nytt Mag. Zool.* 15 (supplement 1): 1-50.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna, De. 1970. *Avifauna van Nederland*. Tweede druk. Leiden.
- Grant, P.J. 1980. Field identification of west Palearctic gulls 3. *Brit. Birds* 73: 113-158.

Paul de Heer, Hendrik Casimirstraat 160, 3136 BE Vlaardingen

ATYPICAL FIRST-WINTER ICELAND GULL AT IJMUIDEN IN FEBRUARY 1981

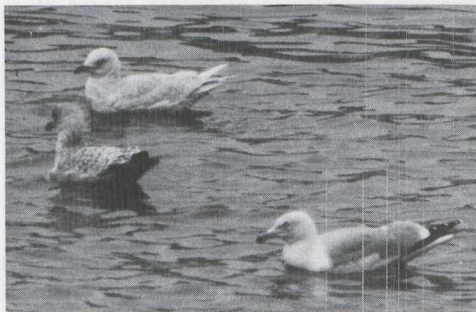
On 24 February 1981 Jan Mulder observed and photographed a first-winter Iceland Gull *Larus glaucooides* at IJmuiden (Noord-Holland). Apart from the characters usually mentioned for Iceland Gull (such as small size, rounded head and short bill), the bird showed some characters which are atypical of the species. (1) The bill was quite thick, giving it, in combination with its shortness, a stumpy appearance. (2) The bill looked all black, with no sign of a pale base. (3) The tail showed a narrow pale subterminal band. (4) The tail was slightly darker than the upper tail-coverts and rump, being darkest just above, and thus emphasizing, the pale subterminal band.

The above and other records demonstrate that the plumage and bare parts of first-winter Iceland Gulls occurring in Europe are more variable than generally supposed (cf. Hedgren & Larsson 1973, Hume 1980). The occurrence of darker individuals gives support to the idea that also Iceland Gulls of more western origin may occur in Europe. For information on the darker Kumlien's Gull *L.g. kumlieni* of eastern Arctic Canada and Thayer's Gull *L.(g.) thayeri* of Arctic Canada, see e.g. Gosselin & David (1975), Lehman (1980) and Weber (1981).

References

- Gosselin, M. & David, N. 1975. Field identification of Thayer's Gull (*Larus thayeri*) in eastern North America. *Am. Birds* 29: 1059-1066.
- Hedgren, S. & Larsson, L. 1973. Vittrut *Larus hyperboreus*, Vitvingad Trut *L. glaucooides* eller missfärgad annan trut - svårigheter vid fältbestämning av ljusvingade trutar. *Vår Fågelvärld* 32: 173-198.
- Hume, R.A. 1980. Identification and ageing of Glaucous and Iceland Gulls. In Sharrock, J.T.R. *The frontiers of bird identification*. pp. 170-182. London.
- Lehman, P. 1980. The identification of Thayer's Gull in the field. *Birding* 12: 198-210.
- Weber, J.W. 1981. The *Larus* gulls of the Pacific Northwest's interior, with taxonomic comments on several forms 1. *Cont. Birdlife* 2: 1-10.

Edward J. van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam
Jan Mulder, Verlengde Koepellaan 9, 2061 VD Bloemendaal

21-22. Iceland Gull/Kleine Burgemeester *Larus glaucooides*, first-winter, IJmuiden (Noord-Holland), February 1981 (Jan Mulder)

23. Iceland Gull/Kleine Burgemeester *Larus glaucooides*, first-winter, IJmuiden (Noord-Holland), February 1981 (Jan Mulder)

VOGELN OP TERSCHELLING IN OCTOBER 1981

Een aantal vogelaars heeft besloten om van zaterdag 3 tot en met zondag 11 oktober 1981 naar Terschelling (F) te gaan. Het ligt in de bedoeling om tijdens dit verblijf vooral veel aandacht te besteden aan de herkenning van zangvogels. Op grond van met name ornithologische overwegingen is het dorp Oosterend tot het centrum van de activiteiten gekozen. Iedere vogelaar die ook belangstelling heeft om tijdens deze periode naar Terschelling te komen, wordt verzocht telefonisch contact op te nemen met JanJaap Brinkman (020-453079) of bij zijn afwezigheid met een ander bestuurslid van de Dutch Birding Association. (Voor boekingen kan men de VVV Terschelling (Postbus 302, 8890 AA Midsland & Telefoon 05620-8800) schrijven of bellen.)

Bestuur

OEHOE VAN DEN HELDER GESCHOTEN IN FEBRUARI 1981

EAGLE OWL OF DEN HELDER SHOT IN FEBRUARY 1981

Op 25 februari 1981 om 18:00 werd de Oehoe *Bubo bubo* die vanaf oktober 1973 in de Donkere Duinen bij Den Helder (NH) verbleef (cf. van den Berg 1979, van IJzendoorn 1979), gewond en verzwakt aangetroffen bij het noordhek van het gebied door W. Groen. De vogel die zijn rechtervleugel had gebroken werd gevangen en naar een dierenarts in Den Helder gebracht. Deze adviseerde de uil te laten behandelen in Artis te Amsterdam (NH). In de ochtend van 26 februari bracht P. Duursma van het Vogelasiel Donkere Duinen hem naar Amsterdam. Daar werd de gebroken vleugel gezet maar de vogel overleed kort nadat hij was bijgekomen uit de narcose. Bij sectie bleek de rechtervleugel een hoeveelheid verse fijne hagel (nummer 9-10) te bevatten. Verrassend was de constatering dat de Oehoe een mannetje was (cf. van den Berg).

De Oehoe is opgenomen in de balgencollectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Maten en gewicht staan vermeld in tabel 1. De maten en de warme roodbruine kleur van het verenkleed rechtvaardigen de conclusie dat de vogel tot de ondersoort *B.b. bubo* behoorde (cf. Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Vaurie 1965). De regionale herkomst is niet met zekerheid vast te stellen. De vogel vertoende geen actieve slagpenrui. Tenminste vier generaties armpennen kunnen worden onderscheiden. (De slagpenrui bij de Oehoe wordt uitgebreid beschreven door Glutz von Blotzheim & Bauer.)

Tabel 1. Maten welke werden genomen van de Oehoe *Bubo bubo* die op 25 februari 1981 werd gevangen in de Donkere Duinen bij Den Helder (NH).

Vleugel	448	mm
Staart	257	mm
Snavel (gemeten vanaf washuid)	30.5	mm
Klouw (binnenteen)	34.6	mm
Gewicht	1880	gr
Testes	17 x 12	mm

De Oehoe van Den Helder is aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna. Het was het eerste bevestigde geval voor Nederland.

Hierbij dank ik Han Blankert, P. Duursma en Kees Roselaar voor de gegevens welke de basis vormden van deze mededeling.

Summary

On 25 February 1981 the Eagle Owl *Bubo bubo* that stayed in the Donkere Duinen near Den Helder (Noord-Holland) since October 1973, was found with its right wing broken. It died one day later. Fresh fine shot was found in the broken wing. The bird was a male and belonged to the subspecies *B.b. bubo*. Measurements are given. It was the first accepted record for the Netherlands.

Verwijzingen

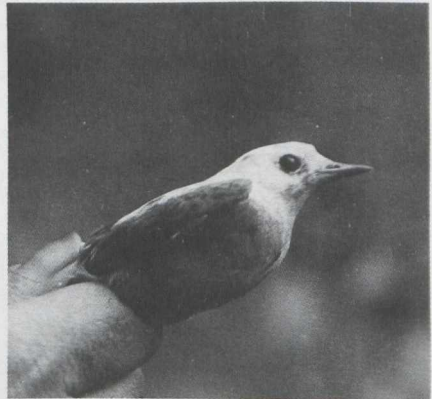
- van den Berg, A.B. 1979. Oehoe *Bubo bubo* bij Den Helder. *Dutch Birding* 1: 16-17.
Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M. 1980. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 9. Wiesbaden.
van IJzendoorn, E.J. 1979. Aanvullende gegevens over de Oehoe *Bubo bubo* bij Den Helder. *Dutch Birding* 1: 61.
Vaurie, C. 1965. *The birds of the Palearctic fauna: non-passeriformes*. London.

Gerard H. Steinhaus, Graaf Adolflaan 11, 3708 XA Zeist

ANOTHER RECORD OF PARTIALLY ALBINISTIC WHEATEAR IN NETHERLANDS

With reference to the note on partially albinistic Wheatears *Oenanthe oenanthe* near Katwijk aan Zee (Zuid-Holland) in August 1980 (van der Bent 1981), M. Tekke (*in litt.*) informed me that on 28 August 1932 a partially albinistic Wheatear was trapped at Ringstation Wassenaar near Wassenaar (Zuid-Holland). The bird was described in Bouma *et al.* (1934). It was in autumn plumage and had a completely white head and neck and a white to whitish mantle, back and scapulars. The bird was sexed as female. This on account of the wing-length of 90 mm (*cf.* Svensson 1975). But section revealed that it was a male. The bird is now in the collection of the Rijksmuseum van Natuurlijke Historie at Leiden (Zuid-Holland).

I thank M. Tekke for his reaction and for sending photographs of the Wheatear.

24-25. Wheatear/Tapuit *Oenanthe oenanthe*, partially albinistic, Wassenaar (Zuid-Holland), August 1932 (J. Koch)

References

- van der Bent, G. 1981. Partially albinistic Wheatears near Katwijk aan Zee in August 1981. *Dutch Birding* 3: 22.
Bouma, J.P., Koch, J.C. & Tekke, M.J. 1934. Jaarverslag van het Ringstation Wassenaar 1932/33. *Levende Nat.* 39: 155.
Svensson, L. 1975. *Identification guide to European passerines*. Second edition. Stockholm.

Gijsbert van der Bent, E.A. Borgerstraat 71, 2225 AP Katwijk aan Zee

BIRDING IN EGYPT

Since the publication of *Nicoll's birds of Egypt* by R. Meinertzhagen in 1930 very little has been published on the birds of Egypt. In June and July 1977, May 1978 and in October 1980 Peter L. Meininger visited Egypt and in September 1980 Wim C. Mullié. Both participated in the Netherlands Ornithological Expeditions to Egypt in the winters of 1978/79 and 1979/80 and in the spring of 1981. During these visits it became clear that Egypt still is a very attractive country for birders but also that many changes in its avifauna have taken place since Meinertzhagen's days.

In order to compile an up-to-date checklist of the birds of Egypt in the future we are making an extensive survey of the literature and are collecting all records of birds in Egypt (including Sinai). Moreover, a breeding bird atlas project was started in 1978. The collected information will also be used for summarizing the status of the birds in Egypt in *The birds of the Western Palearctic* by S. Cramp & K.E.L. Simmons (1977-).

This paper is meant to give a short summary of the Egyptian avifauna; it will hopefully encourage birders to visit Egypt.

Visiting Egypt

The climate in Egypt will possibly influence the birder's decision when to visit the country. The winter is mild in the north, occasionally with some rain. Spring and autumn are warm in the north and hot in the south. During the summer it is hot in the whole country and very hot in the south.

A visit to Egypt does not have to be expensive. There are hotels in all price classes (varying from one to 100 US \$ per night). There are a few youth hotels; camping sites are almost completely lacking. Public transport is excellent and cheap; there are regular trains, busses and collective taxis to almost all places. In some tourist sites (*e.g.* Hurghada and Luxor) there are bicycles for rent. As the Egyptian traffic is extremely dangerous, it is not advisable to rent a car. Moreover, it is very expensive. It is cheaper and also (a little) safer to rent a car with a driver for a whole day.

Abu Simbel, near the Sudanese border, can only be visited by airplane although there is sometimes a boat from Aswân to this place. There is a ferry over Lake Nasser from Aswân to Wadi Halfa in Sudan. This trip takes three days and two nights and little money but is, as there is no accommodation at all, very tiring.

Tourists are not allowed to visit all areas in Egypt. The Mediterranean coast is only freely accessible between Marsa Matrûh and Alexandria and near Port Said. Except for some main roads, the Nile Delta (including the lakes) is closed for tourists. Visiting the lakes requires a special permit from the Security Service. Obtaining such a permit is very difficult and takes a lot of time. Visiting southern Sinai is only possible with organized tours. It is, theoretically, possible to cross the Egyptian-Israeli border near El 'Arîsh. The Red Sea coast has been reopened to tourism since January 1980. The only town in this area where one is allowed to stay overnight, is Hurghada. The Nile Valley between Cairo and Aswân, Wadi el Natrûn and the Faiyûm are free areas.

Cairo and surroundings

Cairo is an over-populated city and not the place for a birder to stay for a long time. There are, however, some interesting birds to see. Black Kites *Milvus migrans* are to be seen all over the town. There is a large Cattle Egret *Bubulcus ibis* colony in the eucalyptus trees near the Giza Zoo. This garden can be considered as an oasis in the town. It is a good place to see Little Green Bee-eater

26. White-eyed Gull/Witoogmeeuw *Larus leucophthalmus*, first calendar-year, Hurgada, Egypt, September 1980 (Wim Mullié)

Merops orientalis, Graceful Warbler *Prinia gracilis* and Nile Valley Sunbird *Antheptes metallicus*. Senegal Thick-knees *Burhinus senegalensis* breed on flat roofs in the center of Cairo; they can be seen and heard in the dusk along the Nile. We have also seen these birds on the flat roofs of boats on the Nile. Laughing Dove *Streptopelia senegalensis*, Pallid Swift *Apus pallidus* and Swallow *Hirundo rustica* (of the subspecies *H.r. savignii* with deep rufous-chestnut underparts) are resident and common everywhere. The pyramids near El Giza and Saqqâra are interesting sites for birds. A variety of wheatears *Oenanthe* can be seen here, depending on the time of the year. We saw several Red-tailed Wheat-eaters *O. xanthopryma* on the Giza pyramids in the winters of 1978/79 and 1979/80. In the evening Stone-curllew *B. oedicephalus*, Barn Owl *Tyto alba* and Egyptian Night-jar *Caprimulgus aegyptius* can be seen or heard near the pyramids. The Eagle Owl *Bubo bubo* is said to breed on the Saqqâra pyramid and near Abu Ruwash.

Faiyûm

The Faiyûm is situated c. 110 km south-west of Cairo. On the road from Cairo to this oasis Cream-coloured Courser *Cursorius cursor*, Hoopoe Lark *Alaemon alaudipes* and Brown-necked Raven *Corvus ruficollis* can be seen. The Faiyûm is a fertile oasis and has a luxuriant growth of palms and fruit-trees. In the north it is bordered by Lake Qârûn - a saline lake with locally small salt-marshes along the shores. The lake is an important wintering area for Black-necked Grebes *Podiceps nigricollis*, ducks and gulls (including many Slender-billeds *Larus genei*). The salt-marshes and mud-flats can hold considerable numbers of waders, mainly Kentish Plovers *Charadrius alexandrinus* and Little Stints *Calidris minuta* but also Kittlitz's Sand Plover *C. pecuarius* (breeding), Greater Sand Plover *C. leschenaultii* and Marsh Sandpiper *Tringa stagnatilis*. The marshes and the inundated ricefields along Lake Qârûn are the best places in Egypt to see Painted Snipe *Rostratula benghalensis*. (Information on numbers and ecology of this bird is still lacking.) Senegal Coucals *Centropus senegalensis* can be seen in small numbers all over the oasis. The species occurs in Egypt only in the Faiyûm, near Cairo and locally in the Nile Delta. Nile Valley Sunbirds were seen in winter in flowering trees and Little Green Bee-eaters are common throughout the year.

Nile Delta

The Nile Delta is an area of major ornithological importance. This area is, however, only limited of access. From west to east there are four brackish coastal lakes: Maryût, Idku, Burullus and Manzala. It is possible to see parts of Maryût, Idku and Manzala without a special permit. Especially Burullus and Manzala are wintering areas for thousands of herons, ducks, waders and terns. The Whiskered Tern *Chlidonias hybridus* winters in large numbers (24 000 birds in the winters of 1978/79 and 1979/80) on Burullus and Manzala. Smaller numbers of Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica*, Caspian Tern *Sterna caspia* and Sandwich Tern *S. sandvicensis*. Black Tern *C. niger* and White-winged Black Tern *G. leucopterus* are present in large numbers both in autumn and spring. Slender-billed Gulls are present in large numbers throughout the year; they breed at El Malaha, east of the Suez Canal. There are no recent records of Great Black-headed Gull *L. ichthyaeus* for Egypt. In recent years it has become apparent that Arctic Skua *Stercorarius parasiticus* and Pomarine Skua *S. pomarinus* are regular autumn migrants along the Mediterranean coast. Six Pominines were seen in the harbour of Alexandria on 30 June 1977 and three White-eyed Gulls *L. leucophthalmus* - a Red Sea species - were seen near Port Said on 28 June 1977.

Large numbers of waders occur on the mud-flats along the shores of the lakes. Especially from the road between Ismâ'liya and Port Said the mud-flats of Lake Manzala can be seen well. Painted Snipe and Kittlitz's Sand Plover are local residents. Little Bittern *Ixobrychus minutus*, Purple Gallinule *Porphyrio porphyrio*,

Pied Kingfisher *Ceryle rudis* and Clamorous Reed Warbler *Acrocephalus stentoreus* are residents of all four lakes.

When visiting Port Said, Dumyât or Alexandria between September and March a visit to the local bird-markets is always rewarding: hundreds of birds including many herons, ducks, rails and waders, are offered for sale daily. (It is useful to make detailed counts of the birds offered for sale and to look for rings as well.)

Nile Valley

The Nile Valley between Cairo and Aswân is a narrow strip of fertile irrigated land along the borders of the Nile. A good impression of the birdlife in this area can already be obtained from the train. Cattle Egrets are present by thousands. Black-shouldered Kite *Elanus caeruleus*, Spur-winged Plover *Hoplopterus spinosus* and Little Green Bee-eater can be seen frequently; south of Qena Egyptian Goose *Alopochen aegyptiaca* and Pied Kingfisher. The most famous tourist areas, Luxor and Aswân, are excellent for birds as well. Barbary Falcon *Falco pelegrinoides*, Pied Kingfisher, Desert Lark *Ammomanes deserti*, White-crowned Black Wheatear *O. leucopyga* and Nile Valley Sunbird can be seen in both areas. The islands in the Nile near Aswân are well worth visiting. On Lord Kitchener Island there is a mixed colony of Cattle and Little Egret *Egretta garzetta* while breeding of Night Heron *Nycticorax nycticorax* and Squacco Heron *Ardeola ralloides* still needs confirmation. Egyptian Plover *Pluvianus aegyptius* and African Skimmer *Rynchops flavinostris* are most probably extinct in Egypt. There are no recent records of Palm Swift *Cypsiurus parvus* and African Pied Wagtail *Motacilla aguimp*. Lake Nasser, between Aswân and the Sudanese border, is an enormous lake and hard to visit. In January 1980 we saw many Egyptian Geese, more than 100 Black Terns and an Eagle Owl in the northern part of the lake. That Lake Nasser can attract Afrotropical species, is illustrated by the recent records of Darter *Anhinga melanogaster*, Pink-backed Pelican *Pelecanus rufescens* and Black Egret *Egretta ardesiaca* (for details of the last two records, see *Dutch Birding* 2: 141).

Gulf of Suez and Red Sea

The ornithological qualities of the Suez area are probably comparable to those of Elat in Israel although there is very little known of the area. Near Suez there are some intertidal mud-flats which can hold thousands of waders. Recent records in the Suez area include Painted Snipe, Terek Sandpiper *Xenus cinereus*, White-eyed Gull and Roseate Tern *S. dougallii*. There is a small population of House Crows *C. splendens*, and Collared Dove *S. decaocto* has been discovered only recently in this area.

Both in autumn and spring large numbers of raptors pass the head of the Gulf of Suez but no systematic counts over a longer period have been carried out yet. During a seven days count in October 1980 over 10 000 eagles were counted: the most numerous being Short-toed Eagle *Circaetus gallicus*, Lesser Spotted Eagle *Aquila pomarina* and Steppe Eagle *A. rapax*. At Hurghada, near the mouth of the Gulf of Suez, the raptor migration is most notable in spring. (For a note on studying raptor migration in Egypt, see *Dutch Birding* 2: 26.) White Storks *Ciconia ciconia* pass this area by tens of thousands both in autumn and spring.

The islands near Hurghada hold breeding colonies of Western Reef Heron *E. gularis*, White-eyed Gull, Lesser Crested Tern *S. bengalensis* and White-cheeked Tern *S. repressa* while breeding of Brown Booby *Sula leucogaster* and Crested Tern *S. bergii* is not impossible. Green Heron *Butorides striatus*, Sooty Falcon *F. concolor*, Lesser Sand Plover *C. mongolus* and Sooty Gull *L. hemprichii* were recently seen in this area but there are no recent records of Red-billed Tropicbird *Phaethon aethereus*. The Osprey *Pandion haliaetus* is a fairly common resident.

27-28. Whiskered Tern/Witwangstern *Chlidonias hybridus*, Lake Burullus, Egypt, January 1979; Eagle Owl/Oehoe *Bubo bubo*, Kalabsha Island, Lake Nasser, Egypt, January 1980 (Wim Mullié)

The Gebel Elba region in the extreme south-east of Egypt has an avifauna with Afrotropical elements such as Lappet-faced Vulture *Torgos tracheliotus*, Pink-headed Turtle Dove *S. roseogrisea*, Namaqua Dove *Oena capensis* and Shining Sunbird *Nectarinia habessinica*. This area is, unfortunately, almost impossible to visit.

Conclusion

Egypt is a very interesting country for birders. In this paper we have tried to give only an impression of some of the areas. There are many areas (such as the Red Sea mountains and many desert areas) ornithologically unexplored; even the discovery of unknown species should not be excluded.

With the help of many people we hope to carry out a breeding bird atlas project during the next years. Moreover, we hope to compile a checklist of the birds of Egypt in the future. Therefore, we should like to receive unpublished records from Egypt. Birders planning to visit Egypt should contact us so that we can send them breeding bird atlas forms and additional information (for our addresses, see below).

Selected literature

- Al-Hussaini, A.H. 1938. Some birds observed in Ghardaqa (Hurghada), Red Sea coast. *Ibis* 14 (2): 541-547.
- . 1939. Further notes on the birds of Ghardaqa (Hurghada), Red Sea. *Ibis* 14 (3): 343-347.
- Bulman, J.F.H. 1944. Notes on the birds of Safaga. *Ibis* 86: 480-492.
- Etchécopar, R.-D. & Hùe, F. 1967. *The birds of North Africa*. Edinburgh & London.
- Goodwin, D. 1949. Notes on the migration of birds of prey over Suez. *Ibis* 91: 59-63.
- Horváth, L. 1959. The results of the zoological collecting trip to Egypt in 1957 of the Natural History Museum, Budapest. *Ann. Hist. Nat. Mus. Nat. Hung.* 51: 451-481.
- Marchant, S. 1941. Notes on the birds of the Gulf of Suez. *Ibis* 14 (5): 265-295; 378-396.
- Meinertzhagen, R. 1930. *Nicoll's birds of Egypt*. London.
- Meininger, P.L. & Dielissen, B.C. 1979. Ornithologische waarnemingen in Egypte in 1977 en 1978. *Veldornitologisch Tijdschrift* 2: 78-86.
- Meininger, P.L. & Mullié, W.C. 1979. Some results of the Dutch Ornithological Expedition to Egypt in January and February 1979. *Bull. Orn. Soc. Middle East* 3: 12-14.
- . In press. *The significance of Egyptian wetlands for wintering waterbirds*. Report. Washington & New York.
- Meininger, P.L., Baha el Din, S.M. & Mullié, W.C. In press. Some notes on bird migration in the area of the Gulf of Suez (Egypt), autumn 1980. *Sandgrouse*.
- Meininger, P.L., Mullié, W.C. & Bruun, B. 1980. The spread of the House Crow *Corvus splendens* with special reference to the occurrence in Egypt. *Gerfaut* 70: 245-250.
- Meininger, P.L. et al. 1979. *The Netherlands Ornithological Expedition to Egypt in January and February 1979*. Report. Middelburg.
- Tennent, J.R.M. 1967. Spring migration of birds of prey near Suez. *Ibis* 109: 273-274.

Peter L. Meininger, Grevelingenstraat 127, 4335 XE Middelburg
Wim C. Mullié, Herberdsland 66, 4337 CP Middelburg

The monthly journal

British Birds

costs from 1 August 1981 UK £ 18 for 12 issues and a full index.

As well as scientific papers on conservation, migration, ecology, behaviour and breeding biology, there are many notes and letters on field identification and features on breeding birds and rare migrants. The magazine includes bird news from all over Europe, details of expeditions, reviews, and a mystery bird photograph quiz each month. *British Birds* also runs competitions for 'Bird Photograph of the Year', 'Best recent black-and-white bird-photographs' and 'Bird Illustrator of the Year', and sponsors the competition to find the 'Young Ornithologists of the Year'.

WHY NOT GIVE IT A TRY ?

For a free sample copy write to Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, England or send her your UK £ 18 subscription (payable to *British Birds* Limited) now. (Payment can be made directly into UK Post Office Giro Account 37 588 6303.)

ORNITHOLOGICAL SOCIETY OF THE MIDDLE EAST

The Ornithological Society of the Middle East (OSME) aims to encourage an interest in birds of the Middle East and collects and publishes ornithological data on the birds of the region. For details of publications and membership, please write to the Honorary Secretary, OSME, c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire SG19 2DL, United Kingdom.

'REDT DE OOSTVAARDERSPLASSEN'

Stem de onlangs opgerichte actiegroep 'Redt de Oostvaardersplassen' (ter attentie van Ger Blok, Schapenmeent 109, 1357 GK Almere-Haven & Telefoon 05240-16101) door geld over te maken op bankrekening 41 73 35 547 ten name van Fons Meilink te Almere-Haven (ZIJP) of op postgirorekening 2529179 ten name van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum (NH) onder vermelding van 'Redt de Oostvaardersplassen'. De groep geeft de *Oostvaarders' Nieuwsbrief* uit welke zo vaak als nodig verschijnt. Voor de door de actiegroep gevoerde handtekeningen-actie voor de ondersteuning van de eis van verschuiving van het spoorwegtracé Almere - Lelystad dient men contact op te nemen met Ger Blok (adres en telefoonnummer staan hierboven vermeld).

RECENT REPORTS

This report on rare and interesting birds in the Netherlands and Flanders covers mainly the last decade of March and April and May. The records included are largely unchecked, not authenticated. No claim for the completeness of this report is made. The Dutch and scientific names and their order correspond with the *Dutch Birding Association Checklist* (1980). The English names correspond with *The 'British Birds' list of birds of the Western Palearctic* (1978).

29. Great White Egret/Grote Zilverreiger *Egretta alba*, Kethel (Zuid-Holland), April 1981 (René Pop)

Albatrosses through storm petrels

A double dark morph Fulmar/Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* was found dead on the Afsluitdijk (Friesland/Noord-Holland) on 21 January. It is now in the collection of the Zoölogisch Museum at Amsterdam (Noord-Holland). (On 1 May a probable double dark morph Fulmar was observed near Dover (Kent), England.)

Gannets through frigatebirds

On 13 April an adult Shag/Kuifaalscholver *Phalacrocorax aristotelis* was seen off the Hondsbosse Zeewering (Noord-Holland).

Hérons through ibisses

Night Herons/Kwakken *Nycticorax nycticorax* showed up in Zuidelijk Flevoland (Zuidelijke IJsselmeerpolders) on 20 May and at the Grote Otterskooi near Giet-hoorn (Overijssel) on 28 May. Another flew over Castricum (Noord-Holland) on 15 May by daylight. The Marken-Binnen (Noord-Holland) Cattle Egret/Koereiger *Bubulcus ibis* reappeared in early April. It was still present during the last week of May. Records of Little Egret/Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta* were claimed in Friesland and Zuidelijk Flevoland. Single Great White Egrets/Grote Zilverreigers *E. alba* stayed at De Doort near Echt (Limburg) from 28 until 30 March, at Kethel (Zuid-Holland) from 2 until 16 April and at Lier (Antwerpen) from 14 until 19 April. Other records were claimed in Zuidelijk Flevoland. After the successful breeding of Great White Egret in the Netherlands in 1978, three young were raised in Friesland this spring. Exceptionally early was the record of a Black Stork/Zwarte Ooievaar *Ciconia nigra* at Overschie (Zuid-Holland) on 15 April. Two were seen at Steenberg (Drenthe) on 20 May and one rested near the Knardijk, Zuidelijk Flevoland on 29 May.

30-31. Red Kite/Rode Wouw *Milvus Milvus*, Castricum (Noord-Holland), May 1981 (Pieter Bison); Broad-billed Sandpiper/Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus*, De Maasvlakte (Zuid-Holland), May 1981 (René Pop)

Sparrowhawks through falcons

About 20 Black Kites/Zwarte Wouwen *Milvus migrans* were seen from the end of April onwards - with most observations in the period 9 until 11 May. About the same number of Red Kites/Rode Wouwen *M. milvus* was observed during the report

32. Mediterranean Gulls/Zwartkopmeeuwen *Larus melanocephalus*, De Maasvlakte (Zuid-Holland), April 1981 (René Pop)

period. The two juvenile White-tailed Eagles/Zeearenden *Haliaeetus albicilla* of Den Nul (Overijssel) stayed until 12 March. On Texel (Noord-Holland) an adult White-tailed appeared on 18 April; it was last seen on 25 April. The juvenile Golden Eagle/Steenarend *Aquila chrysaetos* of Flevoland (Zuidelijke IJsselmeerpolders) was present until 7 April. From 11 May onwards 20+ Red-footed Falcons/Roodpootvalken *Falco vespertinus* were reported. A maximum number of eight was counted at Schoorl (Noord-Holland) on 11 May. From 18 until 23 May up to three individuals were watched at the Hollandse Hout near Lelystad, Oostelijk Flevoland (Zuidelijke IJsselmeerpolders) in the evening hours.

Rails through bustards

A calling male Baillon's Crane/Kleinst Waterhoen *Porzana pusilla* was claimed in the Dorregeesterpolder, Alkmaardermeer (Noord-Holland) on 18 May. Another was claimed in the Guisveld (Noord-Holland) during the last decade of May. In the Kropswolderpolder at Hoogezand-Sappemeer (Groningen) 13 Cranes/Kraanvogels *Grus grus* rested from 8 until 10 April. One Crane was subsequently seen at 's-Gravenhage (Zuid-Holland) and at Castricum (Noord-Holland) and another at Slootdorp (Noord-Holland) on 17 April. On 25 April one was seen at Makkum (Friesland).

Oystercatchers through sandpipers

Four Black-winged Stilts/Stelkluten *Himantopus himantopus* flew north at Egmond (Noord-Holland) on 8 May. Other records were at Makkum from 9 until 19 May (three), on Overflakkee (Zuid-Holland) on 13 May and at Lier (Antwerpen) on 14 May. Three were seen near the Knardijk, Zuidelijk Flevoland from 16 May onwards. A breeding attempt at De Vaart, Zuidelijk Flevoland was unsuccessful due to the rising of the water-level. A Stone-curlew/Griel *Burhinus oediconemus* was present on Ameland (Friesland) from 24 until 29 May. Relatively few Dotterels/Morinelplevieren *Charadrius morinellus* were reported in Flevoland this spring. A maximum number of 16 was counted along the Ooievaarweg, Zuidelijk Flevoland on 12 May. A Great Snipe/Poelsnip *Gallinago media* was claimed at Houten (Utrecht) on 3 May. If accepted, this will be the first record for the Netherlands since 1977. A Broad-billed Sandpiper/Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus* - in company of Ringed Plovers/Bontbekplevieren *C. hiaticula* - visited shortly De Maasvlakte (Zuid-Holland) on 16 May. A Marsh Sandpiper/Poelruiter *Tringa stagnatilis* was studied at Spaarnwoude (Noord-Holland) on 11 April; possibly the same bird was seen on 17 April. From 25 until 29 April another was present at the Eemshaven (Groningen). On 10 May two female Wilson's Phalaropes/Grote Franjepoten *Phalaropus tricolor* stayed at Sint Margriete (Oost-Vlaanderen); one was still present on 11 May.

Skuas through terns

A maximum number of 12 (or 14) Mediterranean Gulls/Zwartkopmeeuwen *Larus melanocephalus* was seen on De Maasvlakte on 24 April! Single Gull-billed Terns/Lachsterns *Gelochelidon nilotica* were seen on De Maasvlakte on 1 May and in the Lauwersmeer (Groningen/Friesland) on 28 May. The only reported Caspian Tern/Reu-

33. Grey-headed Woodpecker/Grijskopspecht *Picus canus*, male, Brunssumerheide (Limburg), May 1981 (René Pop)

34. River Warbler/Krekelzanger *Locustella fluviatilis*, singing, Oostelijk Flevo-land (Zuidelijke IJsselmeerpolders), May 1981 (Jan Mulder)

zenstern *Sterna caspia* flew north off Bergen aan Zee (Noord-Holland) on 12 May. Whiskered Terns/Witwangsterns *Chlidonias hybridus* were observed at Spaarnwoude on 8 May, in the Horstermeerpolder (Noord-Holland) on 18 May, at Amstelveen (Noord-Holland) on 19 May and at Harderwijk (Gelderland) from 19 until 22 May. White-winged Black Terns/Witvleugelsterns *C. leucopterus* were reported at the Alknaardermeer on 21 May and at Harderwijk on 30 May.

Swifts

An Alpine Swift/Alpengierzwaluw *Apus melba* was well seen at Lelystad in the evening of 26 April.

Kingfishers through hoopoes

Hoopoes/Hoppen *Upupa epops* stayed at 's-Gravenhage from 12 until 20 April, at Culemborg (Gelderland) from 18 April until mid-May and at Castricum on 13 and 29 May.

Woodpeckers

The discovery of a male Grey-headed Woodpecker/Grijskopspecht *Picus canus* on the Brunsummerheide (Limburg) on 27 April was sensational. This elegant woodpecker attracted many birders. It was still seen and heard during the end of May.

Larks through buntings

A southbound Red-rumped Swallow/Roodstuitwaluw *Hirundo daurica* was reported at the Hondsbosse Zeewering on 27 May. Red-throated Pipits/Roodkeelpiepers *Anthus cervinus* were observed on Terschelling (Friesland) on 1 May, at Leidschendam (Zuid-Holland) on 9 May and at Rijswijk (Gelderland) from 9 until 11 May. On 11 May the Rijswijk bird was joined by a second (and possibly third) one. A Waxwing/Pestvogel *Bombycilla garrulus* at Enschede (Overijssel) on 9 May was unusual. Singing Thrush Nightingales/Noordse Nachtegalen *Luscinia luscinia* were present at Blokkersdijk (Antwerpen) on 10 May and at Amstelveen from 18 until at least 28 May. From all parts of the Netherlands and Flanders large numbers of Ring Ouzels/Beflijsters *Turdus torquatus* were reported from mid-April until the first week of May. Unprecedented was the number of 400-500 individuals on Texel on 30 April. There can be doubts about the origin of a Black-throated Thrush/Zwartkeellijster *T. ruficollis atrogularis* in downtown Groningen (Groningen) from 30 March until 4 April. Two Cetti's Warblers/Cettis Zangers *Cettia cetti* were heard at the Quackjeswater (Zuid-Holland) from 16 May onwards. A highlight was the singing River Warbler/Krekelzanger *Locustella fluviatilis* at the Harderbos, Oostelijk Flevoland from 14 until 22 May. (A *Hippolais* warbler found dead at Amsterdam on 19 June 1980 was identified as Melodious Warbler/Orpheusspotvogel *H. polyglotta*. This was the third record for the Netherlands.) A Red-breasted Flycatcher/Kleine Vliegenvanger *Ficedula parva* was seen on Schiermonnikoog (Friesland) on 5 May. A singing male was recorded on tape at Harskamp (Gelderland) on 13 May. The presence of a pair of Penduline Tits/Buidelmezen *Remiz pendulinus* at Schinnen (Limburg) in April was kept secret. On 10 May a Woodchat Shrike/Roodkopklauwier *Lanius senator* was observed on Ameland. A male Rustic Bunting/Bosgors *Emberiza rustica* showed itself to a lucky few on Schiermonnikoog on 9 May.

J.J. (Han) Blankert, Leendert Meeszstraat 8, 2015 JS Haarlem (023-242132)
Paul Herroelen, van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek, Belgium (02-7518576)
Gerard H. Steinhaus, Graaf Adolflaan 11, 3708 XA Zeist (03404-17149)

35-36. Black-throated Thrush/Zwartkeellijster *Turdus ruficollis atrogularis*, Groningen (Groningen), March-April 1981 (*Anonymus*)

DBA-telefoonsysteem

In de onderstaande lijst staan de telefoonnummers vermeld van personen die deel uitmaken van het DBA-telefoonsysteem. Ze kunnen gewaarschuwd worden bij het waarnemen van een zeldzame vogel. Dit geldt ook bij waarnemingen van lokaal of regionaal belang. Deelname aan het telefoonsysteem is vrijwillig en staat open voor iedereen.

Groningen

Egge Boerma 050 - 258286
 HarmJan Wight 050 - 567533

Friesland

Trinus Haitjema 05142 - 1708
 Jan de Jong 05138 - 4788

Drenthe

Arend van Dijk 05215 - 331

Overijssel

Anton Conings 053 - 351300
 Jowi de Roever 053 - 358703

Gelderland

Toon van Dijk 08894 - 2621
 Kees Tiemstra 03455 - 2174

Zuidelijke IJsselmeerpolders

Kees Breek 03200 - 42375

Utrecht

Ted Hoogendoorn 03430 - 4521
 Jan van Kreuningen 030 - 615493
 Jelle Scharringa 030 - 760230
 Gerard Steinhaus 03404 - 17149

Texel

Adriaan Dijkse 02228 - 676
 FritsJan Maas 02220 - 3236

Noord-Holland

Arnoud van den Berg 023 - 378024
 Pieter Bison 072 - 121017
 Han Blankert 023 - 242132
 Jan Bos 035 - 61011
 JanJaap Brinkman 020 - 433079
 Alexander Buhr 02159 - 41017
 Klaas Eigenhuis 02977 - 23238

Ronald Geskus 02550 - 22765
 Kees Hazevoet 020 - 139599
 Edward van IJzendoorn 020 - 727239
 Peter Meijer 02278 - 441
 Gerald Oreel 020 - 461278
 Kees Roselaar 020 - 5222423
 Kees Scharringa 072 - 330022
 Wim van der Schot 020 - 253431
 Rienk Slings 02510 - 40063

Zuid-Holland

Gijsbert van der Bent 01718 - 75186
 Paul de Heer 010 - 747031
 Peter de Knijff 01720 - 92186
 Henk van der Lee 01865 - 1324
 René Pop 010 - 341128
 Adri Remeeus 070 - 474282
 Norman van Swelm 070 - 989005
 Arend Wassink 01718 - 26463

Noord-Brabant

Hidde Bult 01645 - 3388
 Rini van Meurs 04192 - 4165

Limburg

Peter Verbeek 04755 - 524

België (09-32)

Paul Herroelen 02 - 7518576
 Luc Matthé 014 - 218385
 Hubert Meeus 014 - 415758
 Sjef de Ridder 031 - 516935

Verenigd Koninkrijk (09-44)

Steve Gantlett 0842 - 5854

- 37 Reactie op 'Soortenjagers?' *Gerald J. Oreal; Redactie*
- 38 Herziening van waarnemingen van Slangenarend in Nederland/Review of observations of Short-toed Eagle in Netherlands *Edward J. van IJzendoorn*
- 45 Large female Hen Harrier trapped at Castricum in November 1980 *Q. L. (Rienk) Slings*
- 46 Over leeftijd van Steenarend in Flevoland in winter van 1980/81/On age of Golden Eagle in Flevoland in winter of 1980/81 *Paul de Heer*
- 48 Bairds Strandloper op De Maasvlakte in september 1980/Baird's Sandpiper on De Maasvlakte in September 1980 *Edward J. van IJzendoorn*
- 51 Baird's Sandpiper in Sénégal in December 1965 *Piet Meeth*
- 52 Field characters and habitat preferences of Great Snipe and Snipe *P. B. Taylor*
- 55 Over status van Baltische Kleine Mantelmeeuw in Nederland/On status of Baltic Lesser Black-backed Gull in Netherlands *Paul de Heer*
- 56 Atypical first-winter Iceland Gull at IJmuiden in February 1981 *Edward J. van IJzendoorn & Jan Mulder*
- 58 Oehoe van Den Helder geschoten in februari 1981/Eagle Owl of Den Helder shot in February 1981 *Gerard H. Steinhaus*
- 59 Another record of partially albinistic Wheatear in Netherlands *Gijsbert van der Bent*
- 60 Birding in Egypt *Peter L. Meininger & Wim C. Mullié*
- 67 Recent reports *J.J. (Han) Blankert, Paul Herroelen & Gerard H. Steinhaus*